B 2631.

5391

Uskmata Toomas

Wanemuise
näit. lawa
TARTUS.

A. Nr 56

B2631.

Teine harjutus Teisipäeval 21. mail kell 7 õhtul

Wanemuise
näitelawa
TARTUS.

Uskmata Toomas.

Naljamäng kolmes waatuses.

Carl Laufs ja Wilhelm Jakoby.

Tõlkinud A. Paulmeister.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu
45396

Wanemuise
näitelawa
TARTUS.

„Wanemuise" näitelawa,
oktobri kuul, 1909.

Tegelased:

Ignaz Döll.
Adelheid, tema abikaasa.
Franziska, nende tütar.
Emmy, nende kaswandik.
Neugebauer, Dölli naisewend.
Therese, selle abikaasa.
Dr. Puschel, eraõpetlane, Dölli onupoeg.
Gustaw Wenglein, Adelheidi wennapoeg, konserwatooriumi kaswandik.
Johann Jakob Allendorf.
Leopold Schimmel, kinnituseagent.
Angelika, tema abikaasa.
Dr. Paul Wagner, arst.
Lisbeth, teenija tüdruk Dölli juures

Tegewuse koht: suur linn.
Aeg: olewik.
Esimene waatus mängib pääle lõunat, mõlemad teised waatused – teise päewa hommikul.

Esimene waatus.

Lihtsalt, aga maitserikkalt sisseseatud elutuba Dölli juures. Paremat kätt kaks ust, tagapool üleüldine ülesastumise koht. Pahemat kätt eespool sohwa, selle ees laud toolidega, pahemat kätt tagaseinas rüdewarn kübaratega, keppidega j.n.e. Paremat kätt eespool wäike ümargune laud, selle kõrwal sohwa, edasi tagapool pianino, paremat kätt taga kirjutuse-laud. Kõik muu näitelawa juhatuse korraldust möda. — Paremat ja pahemat kätt päältwaataja poolt.

1. etendus.

Adelheid, Franziska, Emmy ja Therese (istuwad kohwilaua ümber pahemat kätt).

Adelheid (kohwikann käes, Theresele). Wahest soowid weel tass kohwi, Therese?

Therese (kätt üle kohwitassi hoides). Ei, tänan! Minu mees peab iga silmapilk tulema.

Adelheid (paludes). Wahest weel üks weidikenegi?

Therese. Sa tead, armas öde, mina joon harwa enam, kui neli tassi.

Adelheid (walab endale sisse). Siis pean ma küll üksi

jooma?

Franziska (oma tassi ette ulatades). Mina olen sulle seltsiks, mamma.

Emmy. Mina ka, mamma!

Therese. Noh, siis anna mulle ka weel pool tassi!

Adelheid. Wahest ka weel üks pannkook?

Therese. Ei milgil tingimisel!

Adelheid. Sa oled ju ainult kolm tükki ära söönud.

Therese. Minul ei ole täna isu.

Adelheid (hammustab pannkooki). Mina söön weel ühe.

Franziska (niisama). Mina ka, mamma.

Emmy (niisama). Mina ka.

Therese (niisama). Noh, siis wõtan ma enesele ka weel ühe.

(Kõik neli söõwad).

Franziska (kella pääle waadates). Kuhu jääb onu Paul?

Therese. Kas te ootate kedagi?

Adelheid. Noort doktor Wagnerit, meie majaarsti, ta käib iga päew sel ajal.

Therese. Mina arwan, sinu mees ei salli ju teda?

Adelheid. Mitte silma otsasgi ei kannata ta

teda!

Franziska (naerdes). Sa tead ju, mispärast? Et Paul mind kosida tahab.

Adelheid (niisama). Ma ütlen sulle, need mõlemad mehed on üksteise wastu, nagu koer ja kass!

Franziska (niisama). Weel eila ütles papa Paulile: (Bölli häält järele aimates) Teie ei saa minu Franziskat ialgi – ialgi – ialgi! Hahaha!

Therese (imestanult). Ja selle üle naerate teie?

Adelheid. See ei aita tal ometi midagi!

Franziska. Mina saan Pauli ometi enesele – meie laud ütles seda.

Therese. Teie laud?

Franziska. Muidugi, see ütleb kõik õigesti.

Therese. Mine ikka!

Adelheid. Kas sa siis kunagi midagi koputajatest waimudest ei ole kuulnud?

Therese. Mis?! Ja seda teie usute? Meie selgitatud aastasajal?

Adelheid. Wabanda, spiritismus on nüüd wäga moodus!

Therese. Kuidas olete teie ometi selle pääle tulnud?

Emmy. Onupoja Gustawi kaudu. Ma ütlen sulle, tädi, see wõib surnute waimusid ette kutsuda!

Therese. Seda ei oleks ma temast mitte mõtelnud!
Adelheid. O, temal on kole suur tahtmise jõud! Kui temal hää medium on, siis teeb ta kõik, mis ta aga tahab.
Therese. Na, seda teen mina kodus igapäew!
Adelheid. Muidugi peab ta enne oma mediumi hüpnotiserima.
Therese. Seda ei ole mul oma mehe juures tarwisgi! Aga, mis ütles siis Döll selle kohta, et teie waimudega läbi käite?
Adelheid. Tema? Seda wõid sa isegi arwata! See mängib, nagu alati, uskmata Toomast! Kas siunab, ehk aga teeb odawat nalja, kui ta hääs tujus on. Aga küll ma täst kord jagu saan!
Therese. See ei ole kõigewähemalt mitte esimene kord.
Adelheid. Ja sina tuled ka kord weel tõetundmisele!
Therese. Igatahes olete mind wäga uudishimulikuks teinud!

2. etendus.

Endised. Gustaw.

Gustaw (keskelt, wiulikast käes). Tere lõunast kõik!

Adelheid. Ah, Gustaw, sa tuled nagu kutsutud! Wõta palitu seljast, armas poiss!

Gustaw. Ma ei wõi kahjuks mitte kauaks jääda, pean konserwatooriumisse minema!

Therese. Kui kahju!

Adelheid. Meie oleme proua Neugebauerile oma katsetest rääkinud, ta tahaks häämeelega ühest istumisest osa wõtta.

Gustaw (kella pääle waadates). Noh, nii palju aega mul ikka weel on. (Theresele). Kahjuks ei ole meie katsetel mitte ikka tagajärgesid.

Therese. Ärge ennast wabandama hakake! Ma olen imekspanemisewäärt asju teist kuulnud.

Gustaw (tunneb ennast meelitatud olewat). Ja, see on tõsi! (Teeb mõned käewarre liigutused). Mõnikord tunnen ma sarnast jõudu eneses, sarnast tahtmise wõimu — (Kartlikult Adelheidile). Kuule, ega onu ometi mitte lähedal ei ole?

Adelheid. Ära karda! (Läheb tagapoole).

Emmy (Gustawile, kes ühe noodilehe taskust wälja tõmbab). Mis see sul sääl on?

Gustaw. Minu kõige uuem helitöö — sinule pühendatud — käsikiri on küll kahjuks natukene halwasti kirjutatud — aga tuba oli nii kole külm,

kui ma komponeerisin — sõrmed on veel üsna kanged.

Therese (noodilehte waadeldes). Mis selle nimi on?

Emmy (waimustatult silmi üles lüües). „Kewade-nõidus"!

Therese. Niisuguse asjaga ei saaks mina mitte toime.

Gustaw (enesele käte pääle puhkudes). Selleks on ainult õiget meeleolu tarwis.

Franziska (kes Adelheidiga laua ja toolid walmis on seadnud). Kõik on walmis!

Gustaw. Palun nii hääd olla!

(Kõik istuwad wäikese ümarguse laua ümber paremat kätt ees ja panewad käed selle pääle).

Therese (naeratades). Aha — nüüd hakkab nõnda nimetatud istumine!

Gustaw (walidalt). Palun asja wäga tõsiseks pidada!

Therese (kes teiste eeskuju järele teinud). Kas nõnda?

Gustaw. Ja! Aga üsna kergesti, waewalt kinge puutudo! (Wäikese waheaja järel, natuke-

ne üle laua ette poole kummardades ja sellele ütel-des). Kas keegi on sääl, kellel midagi teatada on?

(Wäike waheaeg).

Franziska. Mulle näis, nagu oleks laud ennast lii-gutanud.

Therese. See wõit ju üsna kananaha ihu pääle ajada!

Teised. Sst!

Gustaw (Theresele). Teie peate täieste tasa olema! (Laua üle kummardades). Kaldu mediumi poole! (Laud kaldub natukene Gustawi poole).

Therese (üles karates). Ah, herja!

Adelheid (wõidurõõmsalt). Kas näed!

Therese (Gustawile). Teie wajutasite wist külle natukene pääle?

Adelheid. Kuidas sa wõid ometi seda mõtelda?

Gustaw. Palun istumist mitte nii sagedasti sega-da! (Laua üle kummardades). Kui sul märgid teada on, mille abil me üksteisest aru saame, siis wasta koputamisega; ükskord tähendab ei, kakskord — teadmata, kolmkord ja!

Therese. Noh, seda tahaksin ma näha!

(Wäike wahearg).

Gustaw (üle laua kummardades). Kas sa oled weel

sääl?

(Wäike waheaeg).

Therese. Mina ei kuule mitte põrmugi!

Adelheid. Ja, kui sa ühtelugu räägid —

Gustaw. Nähtawasti segab teda midagi. (Adelheidile). Suhi wahepääl oma mõtted ühe surnu pääle, kes sulle elus wäga lähedal seisis! — Kas sa mõtled ühe niisuguse pääle?

Adelheid. Ja.

Gustaw. Siis palun ma juuresolijatelt kõige suuremat rahu! Ärge laske ennast kellegi poolt segada!

(Kõik istuwad wäljasirutatud kätega kõige suuremas ootuses).

3. etendus.

Endised. Döll. Wiimaks Lisbeth.

Döll (paremalt poolt tagant; pääs punane türgimüts pika südist tutiga, seljas peenike, iseäranis walwakas kuub, mille ülemast wälisest rinnataskust kirju südi-ninarätiku ots edewalt wälja paistab. Waatleb enesemeeldiwalt kuube ja näpitseb selle kallal). Adelheid! Lapsed! Waadake meti — tore kuub — peenike — mis?! Sünnib mulle suurepäraliselt — ja kui karwapäält keha ümber! He?

Kuidas? Noh? – (_Pöörab ennast ümber, et ennast igast küljest imestleda lasta, aga keegi ei pane teda tähele. Üleswaadates, pahaselt_). Na ja! Seda oleksin ma ju kohe awata wõinud! Nüüd ajawad nad seda narrust juba päise päewa ajal! Asi läheb tagapoolemaks! Muidu päris ilus gruppe! Just nagu tahaksiwad endid päewapildiks wõtta. (_Pilkawalt, waljusti_). Tere, saksad! (_Keegi ei wasta_).

Gustaw (_üle laua kumardades, ilma et Dölli tähele paneks_). Kas keegi on sääl?

Döll. Muidugi, lihunik on siin, ta laseb küsida, mis ta homme tooma peab. (_Keegi ei wasta, eneseie_). Ei awalda mingit mõju nende pääle. (_Waljusti_). Teie waimudel ei ole lambakintsu muidugi mitte tarwis, need elawad õhust; mina aga ei ole niisuguse kerge toiduga mitte harjunud, muidu sureen ma nälga! Kas saate aru? (_Waheaeg_). Ka see ei liiguta neid! Iga teine perekond kaheteeks mind ometi kõigewähemalt. Aga isegi seda lõbu ei tee nad mulle! (_Waljusti_). Adelheid, kas siis sulle su mees mitte meeldegi ei tule?

Adelheid. Ei! Mina mõtlen praegu oma ema pääle.

Döll. Minu ämma pääle? Andku Jumal talle ra-

hulist puhkamist!

Adelheid. Gustav tahab tema vaimu välja kutsuda.

Döll. Hoidku ta ennast seda tegemast!

Adelheid. Ema peab mulle ütlema, kas me tulevases elus jälle kord kokku saame?

Döll. Tahad sa isegi weel tulewases elus teiste elu hapuks teha?

Gustav (laua üle kumardades). Wait! Praegu koputati!

Döll. Sisse!

Adelheid. Sinul ei ole mitte aimugi, kuidas waimudega ümber käidakse!

Döll. Ei, mina olen täiesti harimata inimene! (Wilistab enese ette).

Teised. Sst!

Döll. Kuidas? Ah soo! Seda ei wõi teie ka wälja kannatada. – Na, tass kohwi wõin ma wist ometegi juua? (Tõstab kohwikannu kaane üles). Ei, seda ei wõi ma ka mitte, see on tühi! Selle eest on nemad kõik pannkoogid ära söönud! Pea! sääl on weel üks! (Awab tema). Muidugi, ilma täitma See hoolimatus läheb mulle juba liiale! Asi peab muutuma! (Lööb vastu lauda).

Teised (kohkuwad äkki). Ah!

Adelheid. Aga, Ignatz, sa oled täna nii hoolimata – meil on siin täiesti tõsine asi!
Therese. Sa bie rikute meil kõik selle kupatuse ära!
Döll. Kuidas, proua Neugebauer? Te võtate sellest tembutamisest ka osa?
Gustaw. Luba, armas onu, see ei ole sugugi mitte tembutamine, vaid meie uurime üht uut teadust, millest uhkusega võib ütelda, et meie aastasaja kõige suuremad mehed selle kohta veel ühes arwamises ei ole.
Döll. Noh, siis võin ju mina ära oodata!
Gustaw. Päri ainult tädilt järele, ta võib sulle kinnitada, et mina vaimusid välja kutsuda võin.
Döll. Seda võin mina ka, aga nad ei tule mitte!
Gustaw. Selle üle nalja teha ei ole mitte väga vaimurikas!
Döll. O, ma lasen ennast kohe ümber pöörda, kui sina näituseks kätte leiad, missuguse numbri pääle lähemal tõmbamisel suur loos langeb.
Gustaw. Selle pääle ei või ma sulle midagi vastata!
Döll. Seep see õnnetus ongi!
Lisbeth (keskelt, teatades). Herra doktor Pusehel!
Kõik. Pusehel.
Döll. Ah! Minu igatsusega oodatud külaline!

(Lisbethile). Ma lasen paluda, minu perekond saab wäga rõõmustama.

Lisbeth. (Ära).

Adelheid. Mis? Sa oled siis oma waslikuu onupoja tõesti siia kutsunud?

Franziska. Selle kuulsa õpetatud inimese?

Emmy. Kes meie ilmasüüta istumised nurja peab ajama?

Döll (käsa hõõrudes). Ja, ta peab teile mõistuse pähe panema! Ma olen teda iseäraldi palunud, et ta oma läbisõidul meid waatama tuleks. Ma ütlen teile, iseäranis tähtis mees!

Adelheid. Meis see suuremat lugupidamist ei ärata!

Franziska. Ja kui sa ka sada õpetlast tulla lased —

Emmy. Mis me teame, seda me teame!

Adelheid. Tulge, lapsed, tagatuppa, sääl ei sega meid keegi! (Lähet Franziskaga, Emmyga ja Theresega, wäike laud kaasas, pahemale poole taha ära).

Gustav. Mina ei pane sulle midagi pahaks, armas onu, luba et ma oma austamise täheks sulle oma kõige uuema helitöö pühendan! (Ulatab temale ühe noodilehe ja läheb siis teistele järele).

Döll (loeb). „Ma suudleksin sind, mu kallim —" C-duris! Niisugune muusikant! Teab ometi ikka, mis kohane on!

4. etendus.

Döll. Puschel. Lisbeth.

Lisbeth (kiskell, mõned pakid käes, sisseastuwale Puschelile). Siin, härra doktor, leiate teie härrased!

Döll (temale wastu). Tere tulemast, armas onupoeg! Tere tulemast!

Puschel (Dölli kätt raputades). Salve, amice! (Enese ümber waadates). Noh — ja teie perekond!

Döll (segaselt). Minu naispere — ja need —

Lisbeth (pääd raputades). Need on vist alles praegu ära jooksnud!

Puschel. See näib ju just nõnda wälja, nagu oleks minu wõõrsile tulek neile wastumeelt?

Döll. Kuidas teie sellest kohe aru saate! (Kõrwale). Wäga tähtis inimene!

Puschel. Naesterahwad wõiwad päris rahuliseks jääda. Ma jään kõige rohkem päewaks siia.

Döll. Mis te mõtlete?! Kõige wähemalt nädalaks! Ma ei lase teid nii pea ära. Ma olen rõõmus, et ma mehe olen leidnud, kes minu naisperele meele pähe paneb! Lisbeth, juhata härra doktorile wõõraste-

tuba kätte! (Puschelile). Ah ja, teie teate omiti midagi spiritismusest?

Puschel. Aga armas tädipoeg, see on ju minu eriteadus!

Döll (rõõmsalt) So?! Ja kuidas on teie arwamine selle konto?

Puschel. See on wäga lihtne! (Wäga sorawalt). Spiritismus, waadake, on teadus, mis inimese mõistatust mitte materialistlisel wõi pantheistlisel, waid müstilisel teel ära otsustab ja mis teatawaks teeb, mis teadmatuses antud on, nõnda et meie transscendental äranägemise kui somnambulid aktiviliselt omandame, ehk aga kui mediumid passiviliselt wastu wõtame, kuna, nõnda ütelda, loogikaline wõimalus empiiriliseks kindlaks teadmiseks muutub, sest et inimeses nimelt mitte ainult metafüsiline oluline tuum ei ole, waid ka üks metafüsiline indiwiduali teedi - isiku subjekt! Waadake, see on spiritismus! (Ruttu paremat kätt ette ära. Döll ja Lisbeth wahiwad sõnalausumata ammuli suuga üksteise otsa, siis Lisbeth pääd raputades, paremat kätt ette ära).

Döll (wäikese waheaja järele). Nõnda olen ma

seda asja enesele ka ette kujutanud.

5. etendus.

Döll. Neugebauer. Siis Adelheid.

Neugebauer (keskelt). Tere!

Döll. Hurjoh – Neugebauer! Saab sind ka kord ometi näha?

Neugebauer. Sa tead ju, ma olen sulle ikka weel selle wäikse summa wõlgu, see on mulle natukene piinlik! Aga ma loodan lähematel päewadel...

Döll. Aga armas naesewend, sellega ei ole ju nii kiiret.

Neugebauer. Kas minu abikaasa weel siin on? Ma wõtan ta enese ligi.

Döll. Ta lükkab teistega koos lauda. Minu perekond on selle mänguga nagu arust ära!

Neugebauer. Lase nad teewad pääle oma naljа! Aga ütle ometi, sa näed wälja, nagu mõni pasha!

Döll (muigutades). Kas pole tõsi, see mõjub toredasti?

Neugebauer (kahe sõrmega riiet katsudes). Peenikene riie!

Döll. Jäta ometi sõrmedega ratule, ta on wäga õrn!

Neugebauer. Na, küll sulle uulitsal otsa wahitakse.

Döll. See on ju ainult kodus kandmiseks! (Tõmbab kuue seljast ja riputab hoolikalt warna, kust te-

ma teise kuue wõtab).
Neugebauer. Na, mispärast wõtad sa siis tema jälle seljast ära!
Döll. Ah – tead sa – ühtelugu kodus kanda on weidi kahju. Kui ma hiljuti Wienis olin...
Neugebauer. Õige! Selle üle ei ole ma ju weel sult midagi järele pärinud. Kuidas siis Wienis oli ka?
Döll. Ma ütlen sulle: suurepäraline! Minul oli sääl üks wäike juhtumine, – wäike juhtumine...
Neugebauer. Kuule, waata ette, et sinu abikaasa su konksudest aru ei saa, muidu...
Döll. Oh mis! Kuidas peab siis minu abikaasa teada saama, et...
Adelheid (pahemalt pool, wäga ärritatult, ilma et Neugebauerit märkaks). Ignaz! Döll! Mees!
Döll. Mis siis on, paksukene?
Adelheid. Nüüd saan ma aru, mispärast sa meie katsetest midagi teada ei taha!
Döll. On sul ometi wiimaks aru pähe tulnud? See rõõmustab mind!
Adelheid. Kas tõesti? Tead sa, mis ma praegu

Wanemuise
näitelawa
TARTUS.

laua käest kuulda olen saanud?

Döll. Noh?

Adelheid. Ma tahtsin selgust saada, kas sa mulle Wienis truu oled olnud. Näe, sa kahwatad!

Döll. No ja, muidu peaksin ma ju punastama!

Adelheid (rõhuga). Kas sa tunned ehk sääl ühte preili Fanny't?

Döll. Fanny't? Mitte aimugi — selge tõsi! (Paneb tõe kinnituseks käe rinna pääle).

Adelheid. Hää küll! Hää küll! Küll ma juba tõtt kuulda saan! (Ruttu jälle ära pahemale poole).

Neugebauer (lühikese waheaja järel Döllile õla pääle koputades). Kuule, see kommet ei näi sugugi nii ümmal olewat!

Döll (pahaselt). Kuidas nii?

Neugebauer. Kuidas tuleks ta muidu Fanny nime pääle?

Döll. See just tõendabgi, et see terwe asi wilets pettus on!

Neugebauer. Sa oled siis ilmasüüta?

Döll. Muidugi! Ta nimi ei olnud ju sugugi mitte Fanny, waid Ella.

Neugebauer (naerab). Hahaha! Niisuguse wa-bandusega sul oma abikaasa juures õnne ei ole! Sina oma riukaid ometi ei jäta!

— Döll. Mis! Sinusugune wigurimees tahab mulle etteheiteid teha?

Neugebauer (jätab korraga naeru katki ja näitab wäga kohkunud nägu). Herjee! Minu abikaasa on ju ka sääl sees, kui see minu üle midagi wälja nuhib — — oh sa heldeke taewas! (Tahab ära minna).

— Döll. Aga oota ometi nii kaua ära — enne koputab ju laud —

Neugebauer. Na ja, ja siis — (sellekohane tummäng) koputab tema! (Rutuliste sammudega paremale poole ära).

ära

— Döll. Sellel läheb ka asi täbaraks! Niisuguse pagana tembutamise juures ei wõi üksgi auus naesemees oma majarahu eest julge olla!

6 etendus.

Döll. Paul.

Paul (keskelt, mõnid raamatud kaenla all, oma ülespidamises Dölli wastu ikka segamata lahkusega). So! Siin ma olen!

Döll (enesele). See puudus just weel!

Paul. Wabandage, et ma täna nõnda hilja tulen!
Döll (urisewalt). Minule ei wõi teie ialgi hilja küllalt tulla!
Paul. Hm! Teie ei näi mitte kõige paremas tujus olewat, aga kui majaarstil on mul kohuseks teie terwise seisukorra järele küsida.
Döll. Tõsi küll, ma tunnen ennast natukese haiglase olewat ja mul on rahu tarwis, härra doktor. Kui mu terwis jälle hää on, küll ma teid siis kutsuda lasen.
Paul. Kas ma ei peaks teie tuju natukene lõbusamaks tegema?
Döll. Ma ei tea, millega?
Paul. Siin olen ma teie daamedele paar wäga huwitawat raamatut kaasa toonud: „Inimese wõistatus", Carl du Preli töö, – Samarowi „Wõõra tahtmise all," – Ibseni „Ehitajameister Solness," – „Tunnikene waimuderiigis" – (Paneb raamatud laua pääle).
Döll. Jätke mind oma raamatutega üsna rahule! Teie olete tublisti kaasa aidanud minu perekonna päid segi ajada. Selle asemel, et teie kui arst neile pettuse selgeks teeksite, olete teie neile nende ettewõttes weel hoogugi andnud. Et teie ise niisuguse jandi sisse usute, selleks pean ma teid lii-

ga arukaks!

Paul. Ma teadsin ju, kui hää arvamine teil minu kohta on.

Döll. Teie tahtsite ainult minu abikaasat ära meelitada.

Paul. See on mul, Jumal tänatud, ka korda läinud!

Döll. Ja kui teie koguni kuulsite, et meie Franziska selle lolli laua läbi kätte olevat saanud, et teie temale abikaasaks olla määratud, siis ei lausunud teie selle rumaluse vastu mitte sõnagi.

Paul. Ma ei või ju ometi niisuguse sõbraliku laua vastu tänamata olla!

Döll. Võimalik ju on, et teie minu tütart armastate –

Paul. Teie vabastate mind õrnatundelisest ülestunnistamisest.

Döll. Aga armas doktor, minu õnnistust –

Paul. Pea! Nii kaugel ei ole meie veel mitte! Enne kui ma kliinikus kindlat kohta ei ole saanud, ei või ma teie tütart mitte ära võtta. Nii kaua peate te veel katsuma kannatada!

Döll. Jaga paremaks! Teie ja minu väimees!

Hahaha!

Paul. Kas pole tõsi, see annab põhjust küllalt rõõmu pärast naerda?

Döll (jätab äkki naeru katki). Mitte sugugi!

Paul. Ega teie ometi minu otsekohesuse juures ei kahtle? Ei, teie võite minu pääle kindel olla. Mina tagasi ei astu!

Döll. Ja kui ka ingel taevast maha tuleks ja teie eest kõneleks –

Paul. Siis ei võiks ta seda mitte paremini teha, kui mina.

Döll. Laske mind lõpuni kõnelda! Ma annan teile sellega pühalikult oma sõna –

Paul (raputab väljasirutatud paremat kätt). Ma ei ole seda ka sugugi teisiti oodanud!

Döll. Laske mind lahti! – Teie ei saa minu Franziskat ialgi – ialgi – ialgi! Ja kas te teate ka, mispärast mitte? Sest et muidu teie laual õigus jääks! Seda ei tohi aga mina mitte kuidagi lubada. Just selle vastu: ma pean näitama, et teie vaimud valetawad. Muidu on minu autoriteet kadunud! Te saate nüüd aru, et teil mingit lootust ei ole minu wäimeheks saada!

Paul. Aga härra Döll, ega teil ometi sellega tõsi

taga ei ole?

Döll. Arwate? Noh – teie näete kohe! Juba ammu tahab minu vana ärisõber Johan Jakob Allendorf minu tütart oma ainukesele pojale abikaasaks. Seni olen ma otsuse edasi lükanud, nüüd aga on ta kindel! Siin on telegramm. (Istub kirjutuselaua ette, võtab ühe telegrammiblanketi ja kirjutab). „Johan Jakob Allendorfile ... s (koht jääb arusaamatuks). Ootan tungiwalt sinu külaskäiku!" (Üles tõustes). So! See telegramm läheb weel täna minema. Mis teie ütlete nüüd?

Paul (wäga rahulikult). Ma lähen pärastpoole postkontorist mööda – (võtab temal telegrammi kaest). Lubage, et ma teile selle asja ära õiendan!

Döll (wihaselt). Inimene! Ma – ma – ma –!

Paul. Oh ei, mina ei nõua sugugi tänu! Nüüd aga lubage, et ma teie daamede järele waatan. Meie näeme ju üksteist täna weel teie perekonna õhtul, ja kui ma siis teile rõõmu teha wõin –

Döll. Wõite küll! Ärge tulge.

Paul (ära minnes). Hahaha! Üsna lõbus val-

jakene – küll mitte hoopis noor, aga siisgi weel kaunis kobus! (Pahemale poole tapa ära).

7. etendus.

Döll.

Döll (üksi, Paulile vihaselt järele waadates). See on alati asja lõpp: ta heidab minuga nalja! Aga oota, tohtrikene! Las aga Allendorf siia tulla! Küll sinu hääl tujul siis lõpp on! (Nuuskab tubakat).

8. etendus.

Döll. Neugebauer.

Neugebauer (pahemalt poolt, raamat käes). Nüüd läheb see mul aga üiale! See on ju hullem kui hull!

Döll. Ah, kas nad sind ka kõike seda lollust uskuma on pannud?

Neugebauer. Ei! Aga kui see kõik tõsi on, mis suggestioni imedest kirjutatakse, ja hüpnotismusest –

Döll. Mis? Nüüd jändawad nad weel (aewastamisega wõideldes) hüp – hüp – hüp –

Neugebauer. Andku Jumal terwist!

Döll. Ah mis! Hüpnotismusega!

Neugebauer. Loe kord seda kohta siin – siin, kuhu punane jutt alla tõmmatud!

Döll (*wõtab raamatu ja loeb*). „Kujutame endale ette järgmise juhtumise: Inimene pandakse hüpnotilisesse unesse ja temale suggereritakse, et ta üles ärgates mitte midagi enam oma minewikust mäletama ei pea. Hahaha! Wäga tore!

Neugebauer. Oota aga! Kõige parem tuleb weel!

Döll (*loeb edasi*). „Pärast ülesärkamist on see isik nagu uuesti sündinud inimene, ainult selle wahega, nagu oleks ta kui küps ja täie mõistusega olewus ilma tulnud. Täiesti ilmaaegu aga mõtleks ta selle üle järele, kes tema on ehk oli, lihtsalt, terwe tema minewik on tema meelespidamisest ära kustutatud j. n. e." – Niisugune rumalus!

Neugebauer. Na, kas tead, niisugune lugu ei ole sugugi nii halb! Mitte midagi enam teada oma minewikust!

Döll (*järele mõteldes*). Hm! Seda küll! Teatawatel olukordadel!

Neugebauer. Kui näituseks ära wõiks unustada, et rätsepale arwe weel maksmata on, et naesele lubasid lõbureisi teha, wõi aga, et üleüldse naene olemas on!

Döll. Pagana pihta! Küll see oleks palenaline seisukord!

Neugebauer. Ei oleks tarvis tuttavatest ja sugulastest hoolida.

Döll. Tore! Kui minult näituseks minu naesevend Neugebauer jälle raha tahaks laenata, võiksin ma temale rahulikult ütelda: „Mis te minust õige tahate, teie olete ju nulle võhivõõras! Hahaha!

Neugebauer. Ja kui minu õemees Döll jälle kinnitada tahaks, mina olevat talle võlgu, siis võiksin ma temale kõige jämedamal viisil ütelda: Mis teie õige mõtlete? Ma ei tunne ju teid, katsuge, et te minu silma alt minema saate! Hahaha! Suurepäraline! Mis? Ja mõndagi väikest nalja võiks enesele lubada, ilma et naene kohe lärmi võiks lüüa, sest et ju mitte vähematgi aimu ei oleks, et naesemees oled!

Döll. Mitte vähematgi aimu! Taewalik!

Neugebauer. Niisuguses seisukorras ei või inimest üleüldse mingi asja eest vastutusele võtta.

Döll. Tead sa, nüüd hakkan ma juba uue teadusega wähe ära leppima.

Neugebauer (julguseta). Ja, kui see aga tõsi oleks!

Döll (waatab talle suurte silmadega otsa). Sul on õigus! See ei wõigi ju mitte tõsi olla! (Südame täiega). Tead sa, nüüd wihkan ma seda pettusekraami weel enam!

9. Etendus.

Endised. Adelheid. Therese. Franziska. Emmy. Gustaw. Paul.

(Pahemalt poolt tagast).

Therese. See on ju enam, kui ma lootagi oleksin julgenud.

Adelheid. Kas sa nüüd wiimaks ometi oma kahtlemise jätad?

Therese. Täiesti! Homme peame jälle istumist! Tänaseks peate mind wabandama. (Walju, käskiwa häälega). Edasi, Neugebauer, edasi! (Räägib naesterahwastega edasi).

Neugebauer (Döllile). Mis sa arwad, kui mul nüüd mälestust ei oleks, kudas ma oma naesele wastaksin? Hehehe!

Paul (Theresele). Lubage, et ma teiega kaasa tulen.

Therese. Häämeelega! (Neugebauerile). Noh, kas saab warsti? (Teistele). Jällenägemiseni! (Neugebauerile). Mis üle sa praegu naerad?

Neugebauer. Döll jutustas mulle ühe naljakat lugu.

Therese. Teadagi, mis sorti see võis olla! (Tasakesti). Kuidas jutustad sa selle mulle ära! (Neugebaueriga keskelt ära).

Paul (selle järel, kui ta teised jumalaga jätnud, kummardades). Härra Döll –

Döll (kangelt). Ärge unustage telegrammi ära – sellega on rutt! Ma sooviksin, et minu sõber Ollendorf nii rutto kui võimalik siin oleks! (Pilkavalt). Teie teate ju, Franziska pärast.

Paul (rahulikult). So? Na, siis anname ta kiirtelegrammina üles.

Döll. Saatan!

Paul. Hääd päeva! (Keskelt ära).

10. etendus.

Endised (ilma Paulita, Neugebauerita ja Theresita). Warsti selle järele Puschel.

Döll (on endise raamatu jälle kätte võtnud, enesele). See lugu ei taha mul sugugi enam pääst ära minna. Ütleme, mul ei oleks enam mälu –

Adelheid (astub tema juurde). Kas pole tõsi,

huwitaw raamat?

Döll. Lori on see! (Wiskab raamatu ära).

Adelheid. Kes seda ütleb? Wahest sinu onupoeg Puschel? Mina päris wihkan seda inimest –

Puschel (paremalt poolt eest). Kas lubate, et ennast esitlen –

Döll. Härra doktor Puschel, üks teaduse sammas!

Adelheid. Kõõmustan, et teid tunnen õpin!

Döll. Praegu kõnelesime meie teie armsamast uurimise ainest. Naesterahwad on uudishimulikud selle pääle –

(Teised wõhatawad).

Döll (kindlalt). On uudishimulikud selle pääle, nii õpetatud mehe arwamist spiritismuse kohta kuulda –

Adelheid. Ära waewa ometi härra doktorit ilmaaegu!

Puschel. O, armulik proua, see saab mulle lõbu tegema –

Döll. Nii on õige, doktorikene! Palun istuge! (Puschel istub). Soowite wahest ühte sigarit? Wäljamaalt toodud, kõige uuemast

lõikusest.

Puschel. Tänan! (Wõtab sigari, ei saa aga ettekande ajal nii kaugele, et sigari põlema paneks).

Döll. Ja nüüd laske käia! (Wõtab Puscheli vastu leentoolis aset; teised avaldavad Puscheli ettekande ajal hoolimatust, igavust ja lugupidamatust üles, raputavad päid, kehitavad õlasid ja ringutavad käsa, kõik Puscheli selja taga).

Puschel. Austatud päältkuulajad! Enne kui meie päris oma juurde tõtteme, peame meie enestele kõigepäält küsimuse ette panema. Mis on inimene? Ehk teiste sõnadega: Mis tarvis olen mina olemas?

Döll. Muidugi! Kui sagedasti olen ma oma abikaasale ütelnud: Mis tarvis olen mina siis olemas?

Puschel. Meie küsimuse pääle võib mitmel viisil vastata (Wäga soravalt, ilma kogelemata). Meie wõime näituseks inimest ellipsega wõrrelda, mille üks põletispunkt — transcendentaal tundlus — terwet ellipse pinda valgustab, kuna teine — meeleline tundlus — nõrgemat valgust välja saadab, nõnda et, kui meie sääl

quasi elektrilist walgust substitueime, meie siin teatawal mõõdul üsna liktsalt gaasitulest kõnelda wõime. Kas see on teile selge?

Döll (saadab Pescheli kõnet pantomiimidega, nagu tahaks ta teistele asja selgemaks teha). Gaasituli? Muidugi!

Adelheid. Niisugune lori!

Peschel. Inimene on nimelt kaksik-isik. Juba Augustinus ütleb: „Modus quo corporibus ad haeret spiritus comprehendi non potest ab hominibus et hoc tamen homo est."

Döll. Homo est! Waadake seda olen ma teile ikka ütelnud!

Adelheid. Naeruwäärt!

Peschel. Teeme enestele asja weel selgemaks. Meie wõime inimest ka kuuliga wõrrelda, mille stereomeetriline keskpunkt kubilist sisu walgustab. Füsioloogiline psühholoogia tahab nüüd mõistatust nagu geomeetriliselt üles arwata, et aga stereomeetrilised problemid geomeetriliselt ennast wälja arwata ei lase, lõpeb profaan teooria ignoramus'esse, kuna transcendentaal psühholoogia mõistatusele kohane on, ta haarab stereomeetrilist pro-

Oleni stereomeetriliselt!

Döll. Stereoreomeetriliselt! Muidugi!

Adelheid (teistele). See on selge lollus!

Puschel. Aga ka faktid ise kõnelevad meie kasuks. Pidi ju isegi Lombroso tunnistama: „Io sono molto vergognato di avere combattuto con tanta tenacia la passibileta dei fatti cosi deti spiritici." — Sellest saate teie ometi aru?

Döll. Mitte mitte! See oli Hispania keel!

Puschel. Italia keel.

Döll. Õige! Nende mõlemate vahel ei saa ma vahet teha.

Puschel (üles tõustes). Neist asjaoludest annab ennast just võimalus obskur subjecti projektionist trasparent objektiks, tundlustuse õõneruumist olemas-olemise tasastikku!

Döll (Pucheli juurde ja tema kõsi raputades). Doktor, te olete mu hingepõhjast kõnelenud! Ja mis üldse teie selle pääl kohta? Niisugune vaim on midagi väärt! (Uhkesti). Tema on aga ka minu onupoeg!

Adelheid (Olasid kehitades teistele). Saagu sest keegi aru!

Franziska (niisama). Ainult tühjad sõnakõlksud!
Emmy (niisama). Arusaamata segu!
Gustav. Päris pudrupada!
Puschel. Rõõmustan, et minu ettekanne teie nautolemist ära teenib. Nüüd saate te ka aru, mispärast ma spiritist olen!
(Gustaw ja naesterahwad äkki rõõmsalt).
Mi-i-i-s?!
Döll (nagu välgust tabatud). Mis?! Te olete spiritist?! (Wõtab vihaselt Puscheli käest sigari ära, niida see praegu põlema süüdata tahtis).
Puschel (imestanult). Ja, kas teie siis seda ei märganud?
Döll (kurtes). Ma arwasin, et kõnelete selle vastu.
Puschel. Ja ma olen kõik nii selgesti ära ütelnud!
Döll. Õiguse pärast oleksin ma seda isegi arwata wõinud, sest mõistlik inimene ei wõi ju ometi niisugust lollust wokku kõnelda!
Adelheid. Aga luba, härra doktor on nüüd just kui tingpõhjast kõnelnud.
Franziska (pilkawalt). Niisugune vaim on midagi wäärt!

Emmy (Puscheli pääd mõlemate käte wahele wõttes ja sedo Dõli poole pöörates). Mis ütled sa selle pää kohta, papa?

Adelheid (Puscheli põske silitades). Ta on aga ka meie onupoeg!

Gustav. Lubage, armas doktor, et ma teile oma lugupidamise tunnistuseks oma uuema helitöö ametan! (Wõtab ühe noodilehe taskust). „Ma armastan sind!" — klaweri saatetusel.

Adelheid. Tulge, armas doktor, saali. Teie jääte ometi mõneks ajaks meile külaliseks?

Puschel. Õiguse järele tahaksin ma ainult üheks päewaks teie juurde jääda, aga tädipoeg Dõll palus nii tungiwalt, et mul nõu on esialgu terweks nädalaks jääda.

Dõll (enesele). Oh mina eesel!

Franziska }
Emmy } (käsa plaksutades).

Papa! See oli wäga ilus sinust!

Dõll (pahaselt). Jätke mind rahule!

(Naesterahwad ja Gustav wõidurõõmsalt Puscheliga pahemale poole ära)

11. etendus.

Dõll. (Siis) Gustav.

Dōle (üksi). See on ju, et kas või heida meel ära! Nüüd olen ma vihma käest rääste alla sattunud! Kas siis mingit abinõu selle halpimise vastu ei ole? Armastuse ja hääduse ga ei ole sääl midagi enam pääle hakata! (Astub mõned sammud). Hm! Kui neid nende oma sõjariistatega lüüa võiks? Mis seisis ometi sääl raamates? (Võtab endise raamatu kätte).

Gustav (tuleb pahemalt poolt). Jumalaga, armas onu, ma pean konservatoriumi minema, juba on aeg! (Võtab oma viiulikasti). Na, mis tal õige on? (Lähemale astudes).

Dōle (ilma et Gustavit tähele oleks pannud, on raamatu lahti löönud ja loeb valjusti). „Inimene pandakse hüpnotilisesse unesse ja talle suggereritakse, ilma minevikku mäletamata, üles ärgata" — Vaga see võimalik oleks!

Gustav (kindlalt). See on võimalik! Kas sa ei ole mitte hiljuti kõigist ajalehtedest lugenud, Melburnes olevat see imelik juhtumine ette tulnud, et keegi noormees oma mälu täiesti ära kaotanud? Ta olevat politseisse tulnud nende sõnadega: Kas te vahest teate, kes ma olen? Arstid pannivad selle muidugi

haiguse süüks; meie ago teame seda paremini, — tema mälu kaotus oli suggestioni tagajärjeks. Lähemal ajal teeme meie ise seda katset.

<u>Dōll</u> (<u>lummavalt</u>). So? (<u>Enesele</u>). Hää mõte!

<u>Gustav</u>. Siis pead sa juba uskuma hakkama.

<u>Dōll</u>. Sa arvad? (<u>Enesele</u>). Nüüd ma tean, mis ma teen! (<u>Waljusti</u>). Ma ei usu seda mitte enne, kui see nime enese ihu kallal korda on läinud!

<u>Gustav</u>. Ja, küsimus seisab nimelt selles, kas sa katseteks üleüldse kõlbuline oled.

<u>Dōll</u>. Aha! Sa hakkad juba taganema?

<u>Gustav</u>. Mitte sugugi! Igaüht ei ole ju mitte võimalik hüpnotiseerida. Pean ma kord sinuga katset tegema?

<u>Dōll</u>. Enne seleta mulle, kuidas selle juures olema peab.

<u>Gustav</u>. Wäga hää meelega. Istu õige kord, et ma sulle otsekohe näkku võiksin vaadata!

(<u>Dōll istub nõnda, et ta publikumi ees pool proofilis on</u>). So! Kõigepäält peab mediumi ilma kõrvale vaatamata ühe hülgava asja pääle wahtima, näituseks taskukella kaane pääle. (<u>Wõtab uuri taskust ja ulatab selle Dōllile</u>). Medium hoiab selle otsaesisega ühel kõrgusel

ja juhib oma terve tähelepannemise selle pääle!
Döle (teeb nagu vöstud). Kaane pääle!

12. Ainolus.

Endised. Franziska. (Pärast) Emmy. (Süs) Adelheid ja Puschel.

Franziska (pahemalt poolt, väga valjusti). Aga Gustav, mis sa sääl teed?

Gustav. St. Mo juhatan onu meil teaduse algpõhjustesse!

Franziska (tasa). Mis? Sa seda lasseb ta enesega sündida? Seda pean ma mammale jutustama! (Ruttu pahemat vätt ära).

Gustav (Dölli wastu istet võttes, kes üksisilmi uuri pääle on vaadanud). Niipea kui nüüd medium küllalt ära on wäsinud, vaatab temale kunstnelle paneja läbitungiwa pilguga silmadesse! Ja nimelt nõnda! (Mõlemad vaatawad üksteisele üksisilmi otsa).

Emmy (pahemalt poolt, väga valjusti). Kas see tõesti tõsi on?

Gustav. St!

Emmy (tasakesti). Tõesti! Papa kui medium! Seda peab mamma ise nägema! (Ruttu pahemale poole ära).

Gustav. Nüüd silitab vaenetunesse paneja mitu korda üle otsaesise, silmade ja põskede allapoole — nõnda! — ja nõnda — ja nõnda! — ütleb käskiva häälega maga! ja medium paneb silmad kinni ja on hüpnotilises unes!

Döll (paneb silmad kinni, enesele). Nüüd ma tahan talle vingerpussi mängida!

Gustav. Niisuguses seisukorras seisab magaja katsetegija tahtmise meelevalla all. See võib teda kõike uskuma panna, käskida suggereerida! Medium täidab kõik tema käsud varsa päält, isegi pärast ärkamist! Waata, onu, see on kõik! Wäga lihtne, kas pole tõsi? Noh, sa ei vasta ju midagi? Mis ma näen? Ta on minu käte wahel magama jäänud! (Uhveldades). Minul peab küll üleloomuline jõud sees olema!

Döll (enesele, ilma umbest liigutamata). Mis see rumal poiss enesest weel ei arwa!

Adelheid (pahemalt poolt, tema järel Franziska, Emmy ja Puschel). Kes seda oleks uskunud!

Gustav. Sääl ta nüüd magab!

Adelheid (tasa). Uskmata Toomas laseb ennast meeleparanduseli wiia!

Gustav (niisama). Weel enam kui seda! Ta on

kõige parem medium, mida üleüldse mõtelda võib!

Adelheid. Missugune võit meie asjale!

Gustav. Waadake ise, ta on nii tundelik, et ta juba algusekatsete tegemise juures magama jäi!

Puschel (on enmast Dõlli üle kumardanud, tõstab selle käe üles ja laseb ta jälle tagasi vajuda). Ilma kahtlemata – ehk lethargus!

Dõll (enesele). Nii palju on siis sellel studeeritud mehel taipu päas!

Puschel. Täieline koma! Nüüd võib temaga mis tahes teha!

Dõll (enesele). Teadagi, kui tal enesel midagi selle wastu ei ole!

Puschel. Tema mõistus on täiesti magama uinunud. Waadake ainult seda wõimuwoset lollakat nägu!

Dõll (enesele). Ta läheb ju häbematuks!

Puschel. Nõnda näeb inimene välja, kelle pääaju sügavas tõkistuse olekus on, kellel, nõnda ütelda, mitte enam selget mõtet ei ole!

Dõll (enesele). Ja mina pean nende jämedustega leppima!

Gustav. Mina hakkan nüüd mediumiga katseid tegema.

Puschel (teistele). Küll te näete, te saate imelikka asju näha ja kuulda!

Gustav (Dölile). Tõuse üles ja tule minu järele! (Döll tõuseb järk-järgult üles ja läheb kinniste silmadega ja kaunis kangete liigutustega Gustavile järele, esimese sammu juures temale jala pääle astudes).

Gustav (kes teda näo publikumi poole laseb pöörda). Pea! Tõsta jalg üles! Kõrgemale! (Döll teeb kõik, nagu teda kästed). Sinul on võimata jalga jälle maha panna!

Puschel (seletades). Hüpnotiline katalepsia ehk halvatus! Niisugusesse seisukorda võib medium terve tund aega jääda!

Döll (vahetab ilma nägemata jalga, kuna teised Puscheli pääle vaatavad, enesele). Kerge see küll ei ole!

Gustav. Lase jalg jälle maha!

Döll (enesele). Jumalale tänu!

Gustav (Dölile). Ha! Vaata ometi! (Publikumi poole näidates). Sealt tuleb sinu armas abikaasa! Sinuta temale mõlemad käed vastu!

Puschel. Kas te näete, kui väga wastu tahtmist ta seda teeb, just nagu näeks ta tõesti oma abikaasat enese ees!

Gustav. Silitan ma nüüd tema käewarsi, siis kaotawad nemad iga valutundmise ära! So! Nüüd wõite teie teda näpistada, nii palju, kui teie tahate, tema ei tunne mitte midagi!

Puschel ja teised näpistawad teda käewartest).

Dõll (enesele). Pagan wõtku seda! Mul peab juba hulk siniseid plekkesid olema. (Surutud waluga). Ai!

Puschel. Nüüd wõiksime me temal ilma et ta midagi märkaks, isegi hamba välja tõmmata!

Dõll (enesele). See puuduks just veel!

Gustav. Aga nüüd meie päänumbri juurde! (Dõllile). Istu! (Dõll, silmapilgukś oma seisukorda unustades, vaatab, teistest nägemata, esiti ettewaatlikult tooli poole ümber, enne kui ta selle pääle istub). Kuule, mis ma sulle ütlen! Ja pane hästi tähele! Sa paned ometi tähele?

Dõll. Ja!

Gustav. Ja sa mõtled ainult selle pääle,

mis mina ütlen?

Dõll. Ja!

Gustav. Ja sa ei mõtle millegi muu pääle?

Dõll. Ja-ää-ei!

Gustav. Ja mis mina tahan – sünnib! Kas pole tõsi?

Dõll. Ja muidugi!

Gustav. Kohe!

Dõll. Ja!

Gustav. Nagu mina sind käsen?

Dõll. Ja!

Gustav. Võta omale kõik minu sõnad kanva-päält meelde! Sa paned ometi oled tähele? Sa paned ometi tähele?

Dõll (pakaselt). Ja, ja, ja!

Gustav. Siis kuule! (Pikamisi ja pühalikult). Nii pea, kui sa oma praegusest seisukorrast ärkad, oled sa mälestuse pinnuviku kohta kaotanud! Sa ei tea mitte enam, kes sa oled, kuidas su nimi on, ei ka, kus sa elad. – sa ei tunne ei oma perekonda, ega oma teenijaid ega oma tuttavaid! – So! Sa nüüd ärka üles! (Puhub temale näkku, üht sellekohast liigutust tehes).

Döll (hõõrub silmi ja vaatab imestades enese ümber). Kus ma olen? (Vaatleb ümberolijaid). Ainult võõrad näod!

Gustav (rõõmust hüüdes). Mis ütlete teie nüüd?

Naesterahvad (käsa plaksutades). Ta ei tunne meid tõesti mitte!

Puschel. Posthüpnotilise suggestioni kaunapäälne täidemine!

Döll. Wabandage minu kohmetust, aga ma ei või tõepoolest mitte sellele seletust leida, kuidas ma siia teie seltsi olen sattunud!

Adelheid (ikka naeru kihistades). Seda tuba näete siis esimest korda?

Döll (ümber vaadates). Ma ei mäleta kõigewähemalt teda näinud olewat.

Adelheid (Franziska ja Emmy pääle näidates). Ja need mõlemad daamed on teile katundmata?

Döll. Muidugi! Aga ma palun, kas teie ei tahaks mind esiteleda?

Adelheid (ikka naeru kihistades). Minu armsad lapsed Franziska ja Emmy! Härra — härra — kuidas on õieti teie nimi?

Döll. Minu nimi? Jah – imelik – minu nimi – see ei tule mul sel silmapilgul meelde! Üleüldse – minu minevik – nagu tiheda liniskuga kinni kaetud!

Adelheid. Aga meie mõlemad tunneme ju ometi üksteist

Döll. Wäga kahju, armuline proua, ei!

Adelheid. Teie ei ole siis iialgi abielus olnud?

Döll. Ei! Mina olen isegi kõige ägedam abielu vastane!

Adelheid. Ja teie ei tea midagi enam oma ~~oma~~ omaksest?

Döll. Mitte kõige vähemat!

Adelheid (ei saa enam ennast tagasi hoida ja puhkeb naerma). Hahaha! Mina ei või enam! Kes oleks seda mõtelda võinud! Mitte kübetgi enam mälestustest järel! Hahaha! Missuguse tõsise näo ta teeb! See on weider! Hahaha!

Döll (enesele). Naerge aga pääle! pärast tuleb minu kätte kord! (Läheb tagapoole).

Adelheid. Gustav! see katse läks sul suurepäraliselt korda!

Püschel. Teie olete enesele suurenata armu tea-

duses pärinud!

Gustav. Tõesti, mina ei teadnud isegi, missugune võim minus asub. Aga nüüd pean ma konservatooriumisse minema.+ (Võtab oma viiulikasti).

Adelheid (teda tagasi hoides). Jumala pärast, ega sa ometi oma täiesti ilma nääluta siia paika ei taha jätta?

Franziska. See oleks lugu!

Emmy. Ma tänan!

Puschel. Teie üksi võite nüüd temale ta normal seisukorra jälle tagasi anda.

Gustav (naerdes). Tõsi see ju on! Selle pääle ma ei mõtelnudgi enam. (Döllile). Palun!

– Döll (kuivalt). Mis te soovite?

Gustav. Ma tahan teile teie mälestuse minevikku kohta tagasi anda. Istuge!

– Döll. Mispärast siis?

Gustav. Ma pean teid ometi hüpnotiseerima!

– Döll. Ei mitgil tingimisel! Niisuguse asja tarvis ei anna ma ennast põhjusmõttelikult mitte!

Gustav (meelehärapeitlikult). Ja, aga siis ei või ma teile ka teie mälu tagasi anda!

Döll (lahkelt). O, seda ei taha ma ju ka sugugi saada!

Kõik (ehmatades). M-i-i-s?!

Döll (juuresolijatele, kes pääle Puscheli hirmu pärast kanged on). Ma tunnen enesel nii väga hää olevat, ma olen oma waba isand ja mul ei ole tarvis kellestgi midagi hoolida. Aga nüüd ei taha ma teid ka kauem tülitada! (Peenikese kummardusega). Minu daamed, minu härrad, mul on aeg! (Listilist laulwiisi trallitades, keskelt ära).

Adelheid (ehmatanult toolile langedes). Ta läheb!?

Franziska }
Emmy } Ilma ühegi mälestuseta!

Gustav (kaeblikult). Kes teab, mis ta weel kõik teeb!

Puschel. Ülihuwitaw juhtumine!

Eesriie.

Teine waatus.

Seesama sisseseade.

1. etendus.

Adelheid (magab sohwa pääl, tekk üle). Emmy (niisama chaiselongue pääl). Franziska (magades, nagu oleks ta lugemise juures uinunud, tooli pääle. Adelheidil on öö-jakk seljas, mõlemad teised naesterahwad ka lahedasti riides. Laua pääl tumedalt põlew petroleumi lamp). Lisbeth (keskelt).

Lisbeth (jääb ukse wahel peatama ja lööb imestades käsa kokku). Kas see siis tõesti wõimalik on, proua ja preilid ei ole sängi heitnudgi? Lamp põleb weel eila õhtust saadik! (Puhub lambi ära). Proua! (Waljumini). Proua! (Wäga kõwasti). Proua!

Adelheid, Franziska ja Emmy (ärkawad üles ja hõõruwad silmi). He?

Lisbeth. Päris päew on juba wäljas!

Franziska. Tõesti?

Adelheid (tagasihoidlikult, hääletalt). Kas minu mees ei ole mitte weel kodu tulnud?

Lisbeth (kiiwitades). Ei! Tal on wist täna öösel wäga lõbus olnud.
Adelheid (põrutatult). Wait!
Lisbeth. Kas ma pean nüüd puukosti tooma?
Adelheid. Ei, minul ei ole kõigewähematgi isu!
Lisbeth (ära minnes, enesele). Na, vaene härra! Küll ta ilusasti vastu wõetakse! (Lambiga reskelt ära).
Adelheid (üksisilmi enese ette vaadates). Terwe öö kodust ära olnud! Seda ei olevs ta terwe mõistusega mitte ialgi julgenud!
Franziska. Ja Gustav ei ole ka veel mitte tagasi?
Adelheid. Ta ei ole teda wististi leidnud!
Emmy. Peaks ainult papa üleüldsegi veel tagasi tulema?
Franziska. Ehk on ta kusgile ära eksinud?
Emmy. Seda tuleks awalikult teada anda!
Adelheid. Meie ei wõi ju ometi teda awalikult narriks teha!
Franziska. Jumala pärast mitte! Mida saavs terwe linn põhjust teada ja meie satuksime kõikide naeru alla.
Adelheid. Aga wahest wõiks kuulutuse sam-

mastele teadaandmine üles lüüa lasta: „Ignaz, tule omaaste juurde tagasi, kõik on unustatud ja andeks antud!“

Emmy. Jah, seda teeme!

Franziska. Aga papa ei tea ju mitte enam, et ta nimi Ignaz on!

Adelheid. }
Emmy. } Hirmus!

2. etendus.

Endised, (ilma Lisbethita). Gustav.

Gustav (keskelt, ühes käes kannab ta oma viiulikasti, teises kahte raamatut. Ta ise on oma väljanägemise, juukstekandmise ja riiete poolest teistsugune, aga nõnda, et igaüks esimesel pilgul teda ära tunda võib. — Ta astub põlglikult ja rahulikult üles ja jääb ukse juurde seisma, enesele). Niisuguses olekus ei tunne mind keegi ära! (Waljusti). Tere hommikust!

Adelheid. }
Franziska. } (ennast mitte ümberpöörates) Gustav.
Emmy. }

Gustav (kõige suurema imestusega). Ja, aga kuidas te mind ära tundsite?

Adelheid. Mispärast siis mitte? Aga kuidas sa välja näed?

Gustav (tumedalt). Mina olen ettesaatuse abinõusid tarvitusele võtnud, sest kui see välja tuleb, mis meie onuga kõik teinud oleme, siis tuleme meie kohtu ette.

Adelheid.
Franziska.
Emmy. } (ehmatanult karjatades). Kohtu ette?!

Gustav (ühetooniliselt, nagu lugedes). Kes vägivalla ehk kavalusega teiselt tema vaimlised omadused röövib, et teda oma mõju alla saada, langeb karistuse alla.

…muis
…aitelawa
TARTUS.

Adelheid.
Franziska.
Emmy. } Oh sa armas Jumal!

Gustav. Mõtelge ometi, kuidas seda õnnetut seisukorda, millesse meie oma ohvri oleme saatnud, teised kurjasti tarvitada võivad! Ja, minu härrad kohtunikud . . .

Adelheid. Sa räägid ju juba kui kohtu prokurör!

Gustav. Ei ole ime! Mina olen täna öösel terve nuhtlusseaduse raamatu läbi uurinud.

Mul läks pää segi kõigist neist karistustest ja paragrahvidest. — Nõh. te võite veel õnnest kõnelda.

Adelheid.
Franziska.
Emmy } (rõõmsas ärevuses üles karates). Kuidas nõnda?

Gustav. Teie pääsete paarinädalise istumisega.

Adelheid.
Franziska.
Emmy } (lootusetalt jälle istudes). Ilus troost!

Gustav. Aga mina?! Minu enese tarvis olen ma umbes seitsekümmend aastat vangimaja välja rehkendanud; ma ütlen teile, ei ole nalja asi seda aega ära istuda! Aga maapäälne karistus ei pea mind kätte saama!

Franziska. Jumala pärast, Gustav!

Emmy. Ega sa ometi?!

Gustav. Lubage, et ma teile jumalagajätmiseks oma viimase helitöö pühendan ... (Wõtab taskust ühe noodilehe, tragilisel toonil). „Põgeneja viimane jumalaga jätmine" — polka masurka. — Ja, mina panen plehku, ma ei tea aga weel nüüd kuhu, aga igaks juhtumiseks on mul sõiduplaan ühes ja

siin viiulikastis on tavalised asjad. — Lisbeth ütles mulle juba, ta ei ole siis ikka veel mitte koju tulnud?

Adelheid.
Franziska. } (raputavad päid).
Emmy

Gustav. Ma olen teda igas kohas otsinud, millest ta rääkida armastas — ma olen igas naisteenijatega restoranis, — mitte kusgil ei ole teda nähtud!

Adelheid. Seda oleks ka veel tarvis!

Gustav. Sellepärast ei võiks sa talle etteheidet teha, armas tädi, sest (jälle nagu ühetooniliselt lugedes) paragrahv 51. järele ei ole karistatavat süütegu olemas, kui tegija vaimu-tegevus haiglaselt segatud on. (Harilikus toonis). Mis ka onu nüüd teeb, meie üksi peame selle eest vastutama!

Adelheid. See puudus veel!

Gustav. See'p see kurvem asi ongi! Ja et selle juures isegi mitte ei tea, kus ta on ja mis ta öösel teinud on. Kui ta ainult purjutanud oleks või pahas seltskonnas olnud, siis ei lausuks ma mitte sõnagi!

Adelheid. Aga luba ometi, mis hullemat võiks ta siis veel teinud olla?

Gustav. Need võimalused on äraarwamata! Ütleme, näituseks, ta on ka ära unustanud, mis õigus ja ülekohus on? Mis siis?

Adelheid (järele mõteldes). Tõsi küll! Mees, kes öösi mitte koju ei tule, wõib kõik pöörased tükid ära teha!

Franziska (Gustavile). Kas sa oled Pauli järele saatnud? See ehk teaks hääd nõuu anda?

Gustav. Ta laskis mulle ütelda, et ta tuleb; tal olewat aga tarwis enne oma haigete juures käia!

Franziska (otsekoheselt). Noh, siis peab ta ju kohe siin olema!

Adelheid. Igatahes on mul wõimata veel niisugust ööd wälja kannatada, nagu see oli!

Gustav. Minul ka!

Emmy. Meil kõigil!

3. etendus.

Endised. Puschel (paremalt poolt eest).

Puschel (wäga hääs tujus). Loodan, et te kõik hästi maganud olete?

Adelheid (pahaselt). Meie ei olegi weel maganud!
Franziska. Meie ei ole silmagi kinni saanud!
Emmy. Papa ei ole ikkagi weel mitte koju tulnud!
Gustav. Ta on meid täiesti ära unustanud!
Puschel. See katse on siis õnnelikult korda läinud?
Adelheid. Õnnelikult?
Franziska. Korda läinud?
Adelheid. Kui nüüd minu mees samases seisukorras midagi karistamisewäärilist peaks teinud olema?
Puschel. See oleks ju wäga huwitaw! Nimelt juridiliselt seisukohalt waadates. Seaduseandjad peaksiwad hoopis uusi teesid rajama, ja meie nuhtluseseaduse raamat saaks mitu paragrahwi rikkamaks!
Gustav. Minule juba saab neist küllalt, mis olemas on!
Puschel (ilma, et teda tähele paneks). Seda pean ma enesele üles tähendama!
Adelheid. Mis tarwis siis?
Puschel. Minu uuwimise töö jaoks, mis meie häälekandja ajakirja järgmises numbris ilmub.

Gustav. Mis? Teie tahate meid ojalekte panna?
Puschel. Nii huvitava juhtumise! Muidugi!
Adelheid. Aga mõtelge ometi –
Puschel. Kui asi teadusesse puutub, ei ole midagi järele mõtelda!
Gustav. So? Kas te wahest arwate, et minul lusti on teie lolli teaduse pärast puuri minna?
Puschel. Puuri minna?
Gustav. Ja muidugi, ja teie niisamati!
Puschel. Noh, teadusel on ohwrid tarwis!
Gustav. Siis kuulutage auhind nende jaoks wälja! Mina ennast küll pakkuma ei lähe! – Ja siis perekond! Kas teie siis perekonna üsna ära unustate, kellele teie oma rumala kirjatükiga suuri pahandusi teete, perekonna, kes teid lahtiste kätega wastu on wõtnud –
Adelheid.
Franziska. } Wäga õige!
Emmy.
Gustav. – kelle juures teil kõik on osaks saanud – lahkus, armastus, lugupidamine ja täna hommiku kohwi?! Ma ei taha

mitte teie pääle mõjuda, aga seda pidage silmas, kui teie ühe sõna sellest avalikuks teete, mis siin on ette tulnud, siis vägistan ma teid selle vürülikastiga ära! (On oma ärevuses vürülikasti üles tõstnud, see avanel ja kõik asjad kukuvad maha põrandale): Wõtku pagan!

Pujohl (imestanult). Kas see teie riidekapp on?

Gustav. Ei! Minu reisikohwer! Mina olen niisuguses ärevuses!

Adelheid. Ah, meie hädaldame vist küll ilmaaegu, ja kui minu mees jälle tagasi tuleb, on ta jälle ühma korras!

Pujohl. Sest oleks väga kahju!

7. etendus.

Endised. Lisbeth.

Lisbeth (naerdes keskelt). Proua! Proua!

Adelheid. Sa oled ju väga lõbusas tujus?

Lisbeth. See on ju ka nii weider! Härra Döle on wäljas –

Adelheid. } Minu mees?!

Franziska. } Papa?!

Emmy. }

Gustav. Onu?

Lisbeth. Ja!

Adelheid. Mis siis selle juures veidrat on!
Lisbeth (wahel sekka naerma purtsatades). Ta laseb küsida, kas tal mitte ehk ei wõiks olla daamedele külaliseks tulla.
Gustav (toolile langedes). Issand Jumal!
Franziska (niisama). Papa laseb emmast teatada!
Emmy (niisama). Tal ei ole weel aimugi!
Puschel. Jumalale tänu!
Adelheid (nähtawa waewaga end koondes, Lisbethile). Ma lasen paluda! Kas mind midagi weel oli?
Lisbeth. Ta tahtwat ainult silmapilguks tere hommikust ütelda!
Adelheid (waewaga üles tõustes). Hää küll!
Lisbeth (ära).
Gustav. Kus minu kübarakast on? Mina panen plehku!
Emmy. Aga Gustav, ole ometi mõistlik!
Gustav. Selleks ei ole mul aega! Elage hästi! Kirjad saan ma Amerikas kätte — poste restante!
Adelheid. Pea! Sa pead meid aitama!
Niisuguses olekus ei tohi minu mees mitte

enam välja minna.

Gustav. Meie paneme ta luku taha!

Adelheid. Hoidku! Ta peab meie juures enesel nii hää, nii koduse tundma olewat, et tal mõtetgi ei tule ära minna!

Franziska. Ah ja!

Emmy. Mammal on õigus!

Adelheid. Kõigepäält tuleb hää puuukosti eest hoolitseda! Te peate kõik aitama, teie ka, härra doktor!

Puschel. Mina?

Franziska. Tulge aga! Ühisugune tööd kõikidel!

Gustav. Kui ma ometi oma näo ära moonutada wõiksin! Aga millega? (Kangelase sammuse liigutusega oma wõewalt nähtawa nokahabeme pääle näidates). Ma ajan oma wurrud ära! (Wõtab wiiulikasti ja raamatud kaenla alla ja läheb teistele järele; kõik pahemat kätt ära).

5. etendus.

Döll.

Döll (kerkelt, kombe järel). Armuline proua, mina – (ümber waadates). Keegi ei ole siin?

Küll nad tulewad! (Lõbusalt enese ette naerdes). Hehehe! Oma mälu ei saa ma niipea mitte tagasi! Oli see aga lustiline öö! Nii lõbus ei ole mul ammugi enam olnud! Oli küll juba natukene liig — pean tunnistama: liig, aga mul ei ole selle eest ka wastutada! Selles on ainult minu perekond süüdi! (Naerdes kihistades). Mispärast on nemad minu mälu ära wõtnud? Ma olen ainult uudishimulik, kuidas minu parandusewiis nende pääle mõjunud on... Mis lugu see minu palituga on? See ei sünni ju sugugi selga! (On wõe pinnatäiskusse ajanud). Ja mis see siis siin on? Üks kiri — ja weel üks kiri — ja weel üks! Ma ei ole ju ometi täna öösi kirjasid wahetanud? — (Loeb). „Minu härra! Emb-kumb kas teie peate oma tõotuse ja wõtate minu õe abikaasaks, wõi —" (Loeb allkirja). „Henneberg." Mina ei tunne kedagi Hennebergi! (Wõtab teise kirja). Mis siin siis seisab? (Loeb). „Kui teie, wana naestekütt, weel kord julgete minu Angelikale lillepärgasid ehk kontserdipiletid saata, siis hoidke en

näitelaw
TARTUS.

nast minu eest — mina ei lähe ialgi ilma jämeda kepita wälja, millega mul auu on olla, Teie Leopold Schimmel, kinnitusagent." — (Meelde tuletades). Schimmel? Schimmel? — Ei tunne ka mitte! (Loeb üht kolmandat kirja). „Härra, millal saan ma wiimaks oma raha? Teiega peab selget keelt kõnelema! Johann Dippel, rätseppmeister!" — Ja, mis lugu see siis õige on? Mina jooksen naesterahwastele järele, jään inimestele raha wõlgu, olen wana naesteküttt, olen — (mõned nimekaardid taskust wälja tõmmates) parun Westermann! — Nüüd läheb mul asi selgeks! Mina olen eila restoranis oma palitu ära wahetanud. Sellepärast ei taha see mulle ka hästi selga sündida — (Kawalasti naeratades) na, kes teab, ehk sünnib ta mulle ometi! Näib küll üks kena härrakene olewat, see Westermann, aga kui ma tahaksin, wõiksin ma nüüd parunit mängida! Siin on minu nimekaartid — enam tunnistusi oma aadelisusse kohta ei ole mitmel teisel sagedasti ka mitte!

6. etendus.

Döll. Adelheid. Franziska. Emmy. Gustav. Doktor Puschel.

(Kõik pahemalt poolt, kannawad taldrikuid, klaasisid, pudelid, laudlina, salwrätikuid, mis pruukosti juurde waja. Nad jääwad poolpärtlikult ukse juurde seisma).

Adelheid. Sääl ta on!

Döll. Minu perekond! (Waatab taos ümber ja silmitseb piltisid).

Emmy. Kuidas ta piltisid waatleb, nagu ei oleks ta neid ialgi näinud!

Gustav. Himus!

Puschel. Suurepäraline!

Franziska (on wahepääl laudlina laua pääle pannud).

Adelheid. Nüüd ruttu laud walmis katta! (Kõik teewad sellega tegemist). Ma ei tea, kuidas ma ennast tema wastu üles pean pidama?

Gustav. Lahkesti, sõbralikult ja loomulikult nagu wähegi wõimalik!

Adelheid. Muidugi, mitte kõige wähematgi märgata lasta, see wõiks teda ärritada ja..

(Köhatab).

Döll (salakavala naeratusega enesele). Oha! Nüüd läheb lugu lahti! (Pöörab ümber, nagu märkaks ta alles veel nüüd perekonna jäab-olekut, kumardab galant ringi ja suudleb Adelheidi kätt). Teie proua – näete täna hommiku nii tore välja, õitsev, nagu, nagu – (teeb nagu otsiks ta kohast ütelust) – Kuidas seda ometi öeldakse?

Püsebel. Roos!

Döll. Nagu roos!

Gustav (enesele). See ei tee ju mitte midagi vahet!

Püsebel. Väga huvitav!

Adelheid (viiwitades). Noh, kuidas teie eila õhtu mööda saatsite?

Döll. O, tänan, wäga lõbusalt! Wäga lustilised inimesed siin!

Adelheid. Kas olete mõne tuttavaga kokku saanud?

Döll. Ei, inimesed oliwad minu meelest kõik võõrad!

Püsebel. Wäga loomulik!

Döll. Aga ma eksitan wist küll... ma

taktsin ennast ainult veel kord vabandada, et ma eila nii ilma mingi põhjuseta teie majasse tungisin...

Kõik. O, teie ei eksita mitte sugugi!

Adelheid (rähku). Teie võtate ju ometi meie juures puunkosti?

Gustav (niisama). Palun lahke olla ja palitut ära võtta!

Dõll. Ma ei tea tõesti mitte – (Kõik on tema ümber kogunud, et teda aidata, üks võtab kübara ja kepi, teine palitu, lükkavad ühe tooli laua juurde, panevad sellele padja leeni vastu, lükkavad talle jalapingi jalgade alla, ja asetavad ta viimaks vergi vägivallaga istuma) – aga nii suure lahkuse juures ei või teile tõesti mitte vastu panna!

Adelheid. Jumalale tänu – ta istub!

Dõll (puunkostilauda vaadeldes enesele). Hm! Päris maiusroad! Nii hääd ei ole mul ammugi enam olnud! (Sööb hää isuga). Oli ometi pagana tore mõte minust!

Adelheid (Gustavile, kes tagapool seisab ja Dõlli poole kätega krampilikka liigutusi

teeb). Mis sa sääl teed?

Gustav. Kui ma aga teda jälle magama võiksin panna, minul on ju ometi muidu nii iseäralik jõud –

Adelheid. Ma ei tea ka mitte enam, mis ma pääle pean hakkama! (Kõige magusama häälega, nagu tahaks ta temale endiseid aegasid meelde tuletada). Ignaz!

Dõle (rahulikult edasi süües, enesele). Aha, ta tahab minod tabada! Siin oled sa külle märgist mööda lasknud!

Adelheid (nagu ülewal). Nazi! Minu armas, hää Nazi! Tule ometi oma Adelheidikese juurde!

Dõle (enesele). Sele jätab Nazi ilusasti tegemata!...

Adelheid (Gustavile). Temal ei tarka midagi meelde!

Gustav. Hirmus!

Puschel. Tubli!

Gustav (nagu Adelheid). Onu, onukene!

Dõle (enesele). Ja muidugi! Narikael!

Franziska } Papa, papakene!
Emmy }

Dõll (ümber pöördes). Ah, teil on üks lind? Kus see ilus loomakene on?
Gustav (Adelheidile). Ta mõtleb minu papagoid!
Adelheid (meelest ära). Dõll! Mees!
Dõll (ümber pöördes ja üles tõustes). Ah, armuline proua kõneleb oma mehest? Üsna kade võib selle mehe pääle olla! Järelandliku abikaasa kõrval, kes talle ialgi paha meelt ei valmista — (Adelheid pöörab pää kõrvale) sõnakuulelikkude laste seas, kes temast igat meeletuska eemal hoiavad — (Franziska ja Emmy pööravad päää kõrvale) ja tema ümber sugulased, kes teda ialgi asjadega ei vaewa, millest ta midagi teada ei taha — (Gustav ja Pychel pööravad pääd kõrvale) — jah, niisugust perekonda olen ma endale ikka soovinud ja kui ma mitte keegi muu ei oleks, — tahaksin mina küll hävra Dõll olla!
Adelheid
Franziska } (hakkavad valjusti nuuksuma).
Emmy
Dõll (enesele) See kergitas südant! (Situb

ja sööb ja joob edasi). Teie lubate, et ma edasi söön!

Puseboel (enesele). Söögiisu ei ole nähtavasti mitte kannatanud.

Adelheid (nuuksudes). Ta sõnad teevad mu südame nii raskeks!

Franziska (niisama). Ja, mamma, sa oleksid papa vastu nii mõnigi kord võinud parem olla!

Emmy (niisama). Sa ei ole temast sugugi midagi hoolinud!

Gustav (liigutatult). Armas onu pidi sinu poolt asju ära kannatama – asju –

Adelheid. So! Nüüd te tikute minule kõik kaela! Kes oli siis selles süüdi, et ta viimasel ajal ennast nõnda maha jäetud tundis olevat? Teie oma spiritismuse tembutusega!

Döll (enesele). So! Nüüd lähevad nad ise üksteisele kaevu – väga hää!

Gustav. Aga luba, armas tädi –

Adelheid (Gustavile). Ole sina aga vait! Sina oled kõige selle rumaluse majasse toonud!

Döll (enesele). See saab nüüd ka oma pääle!

Adelheid. Sina just ise oled papa sellesse wibetsasse seisukorda kukutanud!

Gustav. Kuidas wõisin ma siis aimata, et minus niisugune wägew fluodium olemas on?

Adelheid. Seep see on! Kui asjaga mitte ei osata ümber käia, siis hoitakse sellest käed ilusasti eemale!

Döll (enesele). Just minu arwamine!

Puschel. Ärge unustage –

Adelheid. Nüüd hakkate teie ka pääle, teie tuuletallaja! Teie tahate õpetlane olla ja olete sellega waikides leppinud, et minu waene, hää, tubli mees –

Döll (enesele). Nad kõnelewad üsna mõistlikult!

Adelheid – niisugusel salalikul wiisil oma mõistuse natukese kaotanud on!

Döll (enesele). Mõistuse natukese?! Oho! – Ah so! (Lööb enesele wastu suud).

Gustav (Puschelile). Muidugi! Ma ei olegi mitte nii wäga süüdi, teie olite õiguse

poolest see eestvõtja!

Döll (enesele). Ks, ks, ks!

Adelheid. Kas meie ei ole teile küllalt selgesti mõista andnud, kuidas meile teie siiatulek meeldis?

Gustav. Aga inimesi on juba kord olemas, kes sellesarnast ei märka, ehk märgata ei taha!

Döll (enesele). Paremini ei oleks minagi selle kehklejale ütelda mõistnud!

Puschel. Nüüd aga läheb see mulle liiaks! Quousque tandem abutere! Härra Döll on ju ise asjale põhjust andnud . . .

Franziska. Õieti on see küll nõnda!

Gustav. Muidugi! Ta ei oleks enesega sarnast narrikatset pidanud laskma ette võtta!

Adelheid. Ja muidugi! Kui perekonnapää oleks ta targem pidanud olema kui meie!

Döll (enesele). See asi võtab ju imeliku pöörde! Nüüd tulevad sarved vastu ajada! (Üles tõustes, valjusti). Austatud härrased, teil on, nagu näha, asju läbi rääkida, mis minusse sugugi ei puutu!

Adelheid (teistele). Mis temasse sugugi ei

puutu!

Puschel (Döllile). Teie ei tea siis ikka veel mitte, kes te olete?

Döll. Nagu öeldud, isegi oma nimi ei tule mulle meelde!

Gustav (hõisates). Kuulge, kuulge, praegu tuli mulle üks mõte! Ime, et keegi veel selle pääle ei ole tulnud! (Döllile). Teil on vististi paberid taskus, kirjasid, piletid jne.; sääl peab ju teie nimi pääl olema! Paremini ei saagi teie oma isikut kindlaks teha.

Adelheid. Gustavil on õigus! Minu mehel on alati kirjataskut kaasas!

Franziska. Ometi viimaks tuleb keerulisesse asjasse selgust!

Emmy. Papa saab võigevõhemalt teada, kus tema kodu on!

Gustav (Döllile). Ja kui ka teil ise meelde ei tule, paberite tunnistusi, mida te kaasas kannate, peate te ometi õigeks tunnistama.

Döll (võidurõõmsa, pilkava näoga). See on õige!

Adelheid. Gustav, sa oled meist ometi ikka kõige arukam!

Döll. Igatahes on see kõige parem abinõu, minu mälule appi tulla. (Läheb riidevarna juurde ja võtab Westermanni palitu taskust selle paberid välja). Mul on ainult tarvis oma palitu taskust paberid võtta, et otsusele jõuda, kes mina olen! (Loeb ruttu paberid läbi, ärev ootamise vaheaeg). Mina olen parun Westermann!

Adelheid (kohmetult). Kes?!

Emmy
Franziska } Kes?!
Gustav

Döll. Parun Westermann!

Puschel. Nüüd läheb jälle huvitavaks!

Döll (temale paberid näidates). Otsustage ise!

Gustav. Kuidas on need paberid tema kätte juhtunud?

Adelheid. Nüüd oleme segaduse veel suuremaks teinud!

Franziska. Ta peab muidugi emmast parunniks pidama!

Emmy. Meie oleme temale otsekohe vale mälestuse andnud!
Adelheid. Gustav, kui sa parem suu oleks pidanud!
Gustav (kursiraamatut sorides). Ma usun, Australia ei anna kurjategijaid mitte välja!
Döll (enesele). See oli minu poolt peenike pööre! (Waljusti). Nüüd ma ei taha teile mitte enam kauemini tülinaks olla!
Adelheid (ruttu). Ei! Ei! (Tasakesti teistele). Ta ei tohi mitte ära minna! (Ülilahkesti Döllile). Ega teil ometi nii suur rutt ei ole? Ehk soowite enne ühte sigarikest suitsetada?
Franziska (niisamuti). Ehk soowite paar klaasikest likööri!
Emmy (niisamuti). Wõi soowite wäikest uinakukest teha?
Gustav (niisamuti) Sääl seisab sohwakene ja siin on padjakene!
Döll (naeratades naesterahwaid vaadeldes, kes tema käest on kinni hakanud). O, missugune lahkus! Kui sedawiisi igapäew oleks! Aga teil on õigus! Wäike uinak

oleks mulle üsna hää. Minul on veel terwe uneta öö kontides.

<u>Adelheid</u> (<u>on toa paremat kätt awanud</u>). Palun! — Kell kaks söödakse lõunat. Supp lihakoogikestega, tore wasika neeru praadikene, wasika pää salatiga ja magusaks toiduks wanilje pommikesi!

<u>Döll</u>. Wäga minu maitse järele! Tälle näyemiseni! (<u>Ära minnes eneselt</u>). Selle mõtte pääle oleksin ma kakskümmend aastat warem pidanud tulema! (<u>Ära paremat kätt</u>).

7. etendus.

Endised (ilma Döllita).

<u>Adelheid</u>. Kas see siis wõimalik on?!

<u>Emmy</u>. Mis sellest wiimaks veel saab?

<u>Franziska</u>. Kui Paul kord tuleks!

<u>Puschel</u>. Ah, jätke ometi! Ma leian selle juhtumise wäga huwitawa olewat! Kui ta ka teile isiklikult wastumeelt oleks, peaksite teie siiski objektiviliselt selle üle rõõmu tundma, et teie seda teaduse wõitu veel oma silmaga olete näha wõinud!

<u>Gustav</u>. Doktor! Kui teie veel kord oma teadusega tulete, siis peate teie midagi

oma silmaga näha saama! Üks närune kupitegu ees või taga, see ei tähenda mulle praegu midagi! Nähtavasti on teil liig wähe tegemist; sähke, wõtke see kursiraamat, õppige ta pähe! Teil läheb seda arwatavasti ka veel tarvis!

Pusebel (raamatuga wiseldes tahapoole minnes). Sellel perekonnal ei ole mingisugust arusaamist kõrgemate asjade kohta.

Adelheid. Mõtleme parem järele, mis me teha võime, et minu meest sellest kurvast seisukorrast wälja aidata!

Gustav. See on tõsi!

Franziska. Mamma, mina tean ühte abinõu! Seni tarwitati seda küll ainult operettides, aga tal oli ikka hää tagajärg! Kui esimesel tenoril tema minewik sugugi enam meelde ei tule, lauldakse talle üks laul tema minewikust ette. Teise salmi ajal kõigutab ta juba pääga takti ligi ja kolmandal laulab ta siis ise ja talle tuleb korraga kõik meelde!

Emmy. Ah ja, näituseks Georg Braun „Walges naesteratwas"! (Laulab). La-la-

lalalala! Lahi, lahi!

Adelheid.
Franziska. } (kaasa kaasa kavates). Lahi, laa!
Gustav.

Emmy. Ja see Magnus „Folkungerides" – kuidas käib ometi see laul, mis temale ta amm ette laulab?

Adelheid. Oodake! minul ei ole ju mitte ilmaaegu kaheksandik abonnemendist teises reas! (Ümiseb mõne tooni).

Franziska. Aga mamma, see on ju „Kaerajaan!"

Gustav. Doktor, kas teie tunnete wahest seda amme-laulu?

Puschel. Kahjuks mitte! Mind on lehmapiimaga üles kaswatatud.

Gustav (kuiwalt). Seda on näha!

Adelheid. Missugune oli ometi papa kõige armsam laul? Ta wihastas mind sellega hommiku, päewa ja õhtu!

Emmy. „Mis päew siis õige"

Adelheid. Seda laulame meie temale ette! Aga enne teeme weidi proowi. Emmy, sina istu klaweri ette, Gustav, sina lööd takti!

Puschel. Mina tulen ka sekka!
Gustav. Noh siis!
Kõik (laulavad nutuse häälega kooris).
„Mis päew siis õige täna on,
Et mul nii rõõmus meel!"
Adelheid (wahele rääkides). Ja selle juures on süda nii raske, et kas wõi hakka nutma!
Kõik. „Mu süda seda hõiskab mull',
Et olen õnne teel!"
Gustav (wahele rääkides). Doktor, teie röögite nii walesti sekka, nagu harakas!
Kõik. Tralla ... Trallalla jne.
Täna ma näen mu Annakest!
Täna ma suudlen mu kallikest!

8 Ilmelus.

Endised. Paul. Neugebauer.

(Paul ja Neugebauer on ilma tähele panemata rejkalt sisse astunud ja jäävad imestanult silmapilguks seisma).
Neugebauer. Nana?!
Paul. Siin on ju otsato lõbu lahti! Seda teen ma ruttu kaasa. (Hakkab tugewa häälega kaasa laulma, wõtab Franziska ümbert kinni ja tahab temaga muusika takti

jääle tantsima hakata).

Franziska. Paul!

Adelheid. Doktor! Armas õemees! Õnn, et teie siia tulite! Teie näete meid kõiki kõige suuremas meeleärahheitmises!

Neugebauer. Ja, teie laulate nagu lõokesed!

Franziska (Paulile). Teie peate meid aitama, Paul!

Paul. On teil veel teist tenorit tarvis?

Gustav. Ärge naljatage, lugu on väga raske!

Paul. Tenori jaoks? Oh ei! (Võtab ühe võrgu tooni).

Gustav (Puschelile, kes rahulikult ja nii valesti kui võimalik edasi on laulnud). Puschel! Kuulge ometi! Kas teie siis oma muusikaanoli sugugi enam ei saa tal tsutada!

Puschel (põhjaselt). Siin majas ei saa kellelegi ninna järele teha!

Paul (häasüdamlisult). Noh, mis siis teil õige viga on? (On klaveritooli võtnud ja selle pääle istunud. Igaüks, kes nüüd temaga kõneleb, pöörab Wagneri enese poole).

Adelheid.
Franziska. } (üjagawasti õhates). Ah!!
Emmy.

Paul. Kas teie ei tahaks oma mõtteid natukene selgemini awaldada?

Adelheid. } Minu mees on –
Emmy. } Papa on –

Gustav. } natuke üksteise järel } Mõtelge, onu –
Franziska. } Meie oleme kõik see aegteid oodanud!

Paul. Palun, parlamentlikult!

Neugebauer. Kas ta wahest haige on?

Franziska. Ja!

Emmy. Ei!

Gustav. Kuidas sellest aru saada tahetakse!

Adelheid. Haigeks ei wõi teda õieti nimetada

Paul. Tal ei ole siis midagi wiga?

Franziska. On küll!

Adelheid. Ei!

Gustav. Wiga on tal natukene küll!

Emmy. Ja õieti on ta üsna terwe!

Paul. Tuhat ja tuline! – Wabandage! Palun, proua Dõle, rääkige teie mulle!

Gustav. Aga kas pole tõsi, armas doktor, teie ei anna meid üles?

Paul (täis imestust). Teid üles anda?

Adelheid. Minu mees on nimelt oma mälu kaotanud.

Paul. Kus?

Franziska. Täiste ära kaotanud!

Emmy. Mitte enam olemasgi!

Gustav. Mokas on ta!

Puschel (tagant poolt). Otsas!

Neugebauer (mõistmise tikult). Mis see tähendab?

Paul. Ja, aga mälu ei saa ju õieti mitte nõnda ülepää kaela ära kaotada, nagu majavõti ära kaotatakse!

Puschel (õlasid vehitades). Need on nimelt niisugused hävrade vananenud vaated!

Adelheid. Süsgi! süsgi! Ta ei tea enam, kuidas ta nimi on, kes ta on, veel vähem, kes ta oli!

Neugebauer. See on ju, see on ju –

Gustav. Ja nüüd kujutab ta enesele isegi ette, ta olevat paruni Westermann, et ta kogemata selle paberid oma taskus on leidnud.

Paul. Ja kuidas see kõik siis tuli?

Adelheid. Minumees laskis enesele iila suggereida, nagu oleks ta mälestuse mineviku kohta kaotanud. See pidi ainult nali olema, aga nüüd on see kibe tõde!

Neugebauer. Siis on see ometi wõimalik?

Paul. Kes on siis selle kunstükiga valmis saanud?

Gustav (julgesti). Mina. Aga onu ei taha ennast uuesti magama panna lasta!

Neugebauer (enesele). Siis ta peaks pääst juhm olema!

Paul. Niisugune lugu ei ole mulle minu arstiameti ajal mitte weel ette tulnud! Aga muidu? Isu?

Adelheid. Wäga hää!

Suschen. Kolm kotletti!

Gustav. Janu niisama!

Paul. Terwis üleüldse?

Adelheid. Terwe ja kõbus, nagu waewalt enne!

Gustav. Rõõmus, nagu talle saba!

Neugebauer. Seda ma usun küll!

Frantziska. Oli terwe öö kodust ära!

Neugebauer (kadedalt). Oo!

Emmy. Nüüd teeb ta sääl sees wäikest uinakut!
Adelheid. Doktor! Teie peate tema terweks arstima!
Neugebauer (südametäiega). Mis? terweks arstima? Inimese, kes enesel nii hää tunneb olewat! See oleks ju kuulmata!
Paul. Jätke haige weerand tunniks minu hoolde!
Adelheid. Ah, doktor, teie olete meie ainus pääsemine
Gustav. Kui tänulikud oleme meie teie wastu! Mina tahan oma järgmise helitöö teile pühendada! (koputab midagi uut – intermezzo oreli saadetusel! (Teistega pahemat kätt ära).
Neugebauer (Paulile). Doktor, kui mul kord ōnu peaks olema niisamasugusesse siisukorda sattuda, nagu minu õemees, siis palun, laske mind ka sellesse jääda! (Enesele). Seda lugu pean ma kohe oma abikaasale jutustama. (Keskelt ära).
Paul (üksi). Ja, ja, ja! Kui mitte kõik ei peta, siis mängib see wä papa Döll oma personale isesugust naljamängu ette. – Na, seda saame me ju kohe näha. Sääl ta on! (Paul

ar

ár

asub näitelawa paremale külge).

9. etendus.

Paul. Döll. (Siis) Franziska.

Döll (paremalt poolt, enesele, ringutades). See öinak oli nõnda konte mööda! Ainuet nagu läbi une kuulsin ma, nagu oleks tosin kassisid mängunud. (Näeb Wagnerit, südametäiega). Sääl on see nastik doktor jubo jälle! Mis see siis siit tahab? Kuidas ta minu otsa põmitseb? Ta ma ei tohi isegi tema waste jämedaks saada! (Kawalalt). Aha! Selle on nad wälja saatnud, ta peab mind silmas pidama, mind prowiri pääle panema! Na oota, sina ei saa mind kinni püüda, sina kõigewõhem!

(Mõlemad waatawad teravalt üksteisele otsa, kus juures nad kord tooli kohale seawad, kord raamatu kätte wõtawad ja jälle käest ära panewad jne. Wiimaks wakiwad nad igaüks tooli leeni najale najatades, üksisilmi ükstteisele otsa).

Döll. Mispärast waatate teie mulle nii üksisilmi otsa? Teie ei tunne mind wist mitte? Mina olen parun Westermann!

Paul (naeratades). Aa!

Dõll. Kas teie leiate selle juures midagi naeruväärilist? Sääl pean ma ometi wäga paluma —

Paul. Oh ei, paruni härra, ma rõõmustan ainult, et teiega tutawaks saan; Dõlli perekond on minule teist juba kõnelenud. Palun, istuge! (Näitab sohwa pääle).

Dõll. Teie olete wäga lahke, härra — härra —

Paul (ennast esiteledes). Doktor Wagner!

Dõll (istudes, pääliskaudselt). Arstiteadlane?

Paul (oma tooli sohwa kõrwale seadides ja istudes). Ja! (Sigarikasti laualt wõttes ja temale pakkudes). Soowite wahest üht sigarit?

Dõll (kõrwale). Pakub mulle minu enese sigarit! (Waljusti) Tänan!

Paul. Ei wõi neid teile küll mitte suuremat soowitada, minu sõber Dõll suitsetab niisugusid wiletsaid juurikaid!

Dõll (sunnitult naeratades). So? (Kõrwale). Niisuguste wäikeste naljatustega ei püüa ja mind ammugi mitte! (Waljusti Paulile). Teie olete wist küll majaarst?

Paul. Oo, enam kui seda, ma olen siin nagu laps majas ja ma loodan Dölli perekonnale weel enam omaseks saada!

Döll. Kuidas nõnda?

Paul (Ernast tooli leeni vastu tagasi najatades, pääliskaudselt, selle juures aga Döllile teravalt otsa waadates). Mina wõtan preili Franzisska enesele abikaasaks!

Döll (wihasse sattudes). Aa! (Ernast rutu kogudes, surnitud lahvilt). Aa!

Paul. See tuleb teile ootamata? (Tõlle lustakas-julgelt küljest otsa waadates). Ja, see on seni ainult ka kõige lähematele omakstele teada. O, wäga meeldiw olewus, minu mõrsja! Lahke, lõbus, tundelikas ja mitte ilma waimuta! Seda kõike on ta emalt pärinud.

Döll. So? Ja isalt?

Paul. Isalt, Jumalale tänu, mitte midagi!

Döll (wihaseks saades). Aa! (Ernast kogudes). Aa!

Paul. Nelja silma all öeldud: papa Döll on ju muidu üsna ka tubli mees, aga püssirohtu ei ole ta mitte üles leidnud.

Dõll (ehmatades saades). Härra! –

Paul. Aga ma palun, jääge rahulisti istuma! Mina mõtlen ju papa Dõlli!

Dõll (aeglaselt jälle istudes, enesele). Ole rahulik, Ignaz, noga emmast, ta tahab sind ju ainult proovi pääle panna! (Sunnitult lahkelt). Wanemad on siis sellega täiesti nõus?

Paul. Ja kuidas weel! See oli ju ikka wanamehe kõige armsam soow!

Dõll (naga üleval). Aa! – Aa! Siis tohib teile wist küll õnne soowida, härra – härra –

Paul. Wagner! Ja, ma olen juba otsusele jõudnud, kuhu ma oma pulmareisi ette wõtan

Dõll (tuliwihaseks saades, enesele). Minu trepist alla, doktorikene!

Paul. Ainult üks warjukülg on minu peigmehe seisusel olemas.

Dõll. Noh?

Paul. Ma ei ole Franziskaga mitte weel paari sõnagi nelja silma all saanud kõnelda. Ja meil oleks nii palju üksteisele ütelda. Aga ikka on ema sääl juures! Pagana pihta! Mul tuleb hää mõte! Teie wõiksite minu wastu lahkust üles näidata. Kas teie teate, mis ele-

want on?
Dõll. Elewant?
Paul. Ma saadan proua Dõlli teie juurde. Teie hakkate temaga huwitawalt jutti ajama ja kuna teie siin mamma kinni peate, wõin ma sääl sees tütrega ilma segamata ühest ja teisest kõnelda; seda nimetatakse elewanti mängima.
Dõll. Mis te õige minust arwate? Mina kui pa-
Paul (üles karates). Mii–?
Dõll. Paa–parun!
Paul. Jätke mind kord parun üsna kõrwale ja olge täiesti elewant!
Dõll. Seda ei ole!
Paul (paludes). Ainult üks weerand tundi!
Dõll. Wäga kahju, mul on tingimata tarwis üht waikest teha, ma ei tohi silmapilkugi kaotada! (Wõtab kübara ja palitu warnast ja tahab minna).
Franziska (pahemalt poolt, ilma et Dõlli silmaks). Armas Paul, mamma laseb küsida– (silmab Dõlli, ehmatades). Aa papa! (Tahab jälle ära minna).

Paul. Palun, Franziska, jääge aga! Ma pean teiega tingimata nelja silma all kõnelema! Nüüd on seks just kõigeparem juhus; paruni härra tahab praegu minema hakata! (Annab Döllile käega märku ära minna).

Döll. M-i-i-na? Kes seda ütles?

Paul. Te ütlesite ju omati ise, teil olevat üks tarviline käik teha! (Annab käega äraminemiseks märku).

Döll. Tõsi küll! —

Paul. Teie ei tohi silmapilkugi viivitada! (Mõnguandmine naga ennegi).

Döll (vihaselt ensesle). Nüüd on pagan lahti! Mina — mina pean minema ja neid mõlemaid üksi jätma!

Paul (annab ikka veel käega märku, tasa Döllile). Kas te siis minust ei mõista?

Döll (viivitades). Küll ma juba lähen, aga ainult kõrvalolevasse tillekambrisse; ma tahan armulisele prouale tema lahke vastuvõtmise eest väikest tänumärki anda! (Ikka veel viivitades). Ma olen aga kohe jälle tagasi!

Paul. O, sellega ei ole rutta!

Döll (aeglaselt ära minnes ja mõlemaid nit-te silmast lastes). Kõige rohkem wiis minutit — ehk ütleme kolm — see on ju kohe siin kõrwal — ma ei pruugi ju sääl aega wiita — waewalt pool sekundit, lillekimpukesed on ikka tagawaraks! (Kiirelt ära).

Franziska. Mis sa siis mulle ütelda tahtsid, Paul?

Paul. Et sa mulle ikka weel armas oled! (Heidab tema ümbert kinni).

Döll (pistab pää ukse wahelt sisse). Pagana pihta!!

Franziska. Oeh, papa! (Ruttu paremale poole ära).

Paul (ennast wäga pahaselt näidates). Mis te juba jälle tahate?

Döll. Mulle näis, nagu oleks mina keegi hüüdnud?

Paul. Ei ole kellegil meeldegi tulnud! Üleüldse, kui teie jälle kord tuppa tahate astuda, kus mina just oma mõrsjat otsaesise pääle suudlen —

Döll (wihaselt). Teie olete teda tõesti otsaesise pääle suudelnud!

Paul. Sisse pääle ka!
Döll. Aa!
Paul. Mis see siis teisse puutub? See on wastuwõtja oma asi! Aga tulewikus olge wõtkemalt nii wiisakas ja koputage ukse pääle – kolm korda – siis tean mina, et teie olete ja ei hüüa mitte „sisse"! Pidage seda meeles, muidu pean ma selle eest hoolt kandma, et teid siin enam külalisena wastu ei võeta!
Döll (kõrwale). See saal läheks tõesti nii kaugele ja wiskaks mind nüüd enese majast wälja! Aga mitte ennast heidutada lasta!
Paul (kes edasi ja tagasi on sammunud). Küll ma härra Döllile juba kõnelen, mis mees teie olete!
Döll (pilkawalt naeratades). Härra Döllile? So, so!
Paul. Muidugi mõista, härra Döllile!
Döll. Hm! See on ju wõimalik, et ma teile pinnaks silmas olen, aga nii kaua kui mitte härra Döll mind ise majast wälja ei aja – (otsekohe selt). Kus härra Döll siis õige on?
Paul. Ta – ta on weidi wälja läinud.
Döll. So? Tema on weidi wälja läinud! Na,

kui ta tagasi tuleb, siis olete wist küll nii hää ja teete mind temaga tuttawaks? (Pilkawalt hiwitades). Ma tahaksin nii wäga teie härra Dölliga tuttawaks saada! Hahaha! Jällenägemiseni, härra (Dölliga) -- härra --

Paul. Minu nimi on ikka weel Wagner!

Döle. Wagner? Oige! (Araminnes enesele). Sina ei saa mind ammugi mitte kinni püüda!

Paul (ikka temale lõbusalt järel waadates). Niisugune wõmrael! Ma ei ole mitte eksinud -- ta weab oma perekonda ninapidi! Seda tahan ma kohe proua Döllile... (Tahab rutto ära minna, jääb aga korraga peatama). Holla, miks siis trumpässi kätest ära anda? Oota aga, äiapapakene! Sa oled mind sagedasti küll juba piinanud, nüüd tahan ma sind piitsutada! Nahast pead sa wälja hüppama -- see tähendab, sa wõid rõõmus olla, kui sa jälle oma enese nahasse tagasi saad!

10 etendus.

Paul. Adelheid (pahemalt poolt)

Adelheid. Ah, doktor, doktorikene! ma ei tea, mis ma hädaga pean pääle hakkama!

Mis te haigest arvate?

Paul (oma otsaesist tõsiselt kortsu tõmmates). Hm, imelik juhtumine, aga mitte kardetav!

Adelheid (kergemalt hingates). Teie loodate siis teda päästa? Oh, armas, hää doktor, teie annate mulle nagu uue elu! Kuidas võime meie teid aidata? Kõnelege, rääkige!

Paul (tahab talle vahele kõnelda).

Adelheid. Waikige! Nõudke, mis te tahate! Mis peame me tegema? Mis tahate te saada? Wahest jääd pää pääle?

Paul. Mina?!

Adelheid. Ei, minu mehele!

Paul. Ei ole sugugi tarvis! Ma palun teid ainult, minule minu arstimises täit vabadust anda, tehku ma, mis ma teen. Kas teie lubate seda?

Adelheid (temale kätt andes). Kõigest südamest, sest nüüd saan ma alles õieti aru, kui palju minu vanamees mulle wäärt on! (Tahab ära minna, pöörab aga kohe tagasi). Ütelge ometi, doktorikene, kui minu mees jälle terveks on saanud, siis tal ei ole sellest aimugi, mis nüüd wahepääl temaga juhtunud on?

Paul. Mitte kõige vähematgi!

Adelheid. Hm! Siis võiksin ma ju temale ütelda, et ta mulle uue puhvetikapi on lubanud osta?

Paul. Ja, maha salata ta seda ei või!

Adelheid. Ja uue kasuka! Ega te mind omati ära ei anna?

Paul. Ei mõtlegi selle pääle!

Adelheid. Teie olete armas inimene. (Ära minnes). Oma kiimul olemise eest pean ma omati midagi saama!

Paul (temale järele vaadates). Papa Döll, papa Döll, see lugu võib sulle veel hää hulga raha maksta!

11. Etendus.

Paul. Schimmel.

Schimmel (pistab pää ukse vahelt sisse. Ta räägib vaunis rutta, ainult mõnikord tuleb temal sõnadest puudus, mille asemel ta sõna „see" tarvitab. Etendaja peab aga seda sõna ettevaatlikult tarvitama, mida mitte sõga kõvasti rõhuda ei tohi). Wabandage, kas härra — see — see kodus on?

Paul. Kes?

Schimmel. Noh, härra – see – ?
Paul. Härra – see – ? Teie armate härra Dölli ?
Schimmel. Härra Dölli – muidugi ! (Naeratades). Minul ei seisa nimed meeles ! (Ettepoole tulles). Aga, mis ma näen ? Kas mul ei ole au härra – ? Õige ! Rõõmustan wäga, et teiega kokku saan. Teie mäletate ometi mind weel ? Schimmel, Leopold Schimmel, kinnituse agent ! Meie elasime ju ühes ja sellessamas majas. Sel ajal olite teie weel poisijõmpsikas ! Ilus, mõistlik poiss ! Kas teie mäletate weel, kuidas ma teid ladinakeelse kirjatöö juures aitasin ?
Paul (naeratades). Ja, mäletan wäga hästi weel ! Hulga wigade pärast pidin ma tund aega kinni istuma ! Aga teie tahtsite ometi keeleteadlaseks hakata ?
Schimmel. Ja, kas teate, meie päiwil studeeris igaüks ja siis walisin ma parem elukutse, kus oma leiwa annab ja hakkasin kinnituse agendiks. Na, kõik ei ole siisgi üliõpilase päiwilt unustatud – oma piibukese wõtan ma nüüdgi hääemeelega – aga muidu olen ma enam praktilisema elu poolt – ja nüüd olen ma wäga meelepäralise kõrwalise tegewuse leidnud, ühe –

ühe ehteasjade kaupleja naesterahwa juures.

Paul. Teie jäite tal raamatuid?

Schimmel. Ei, ma rosisin ta ära! Minu abikaasa on wäga meeldiw naesterahwas, aga kahjuks ei ole ma kui kimnituse agent iialgi hädas! Mina mõistan inimestega ümber käia, määrin neile mett moka pääle ja valetan mis wajutab. Sellepärast ei ole weel keegi minu juures sisse kukkunud, pagana pihta! Ma wõiksin kord õige teie juures katset teha, kas teie juba kimnitatud olete, härra doktor?

Paul (naeratades). Ei, weel mitte!

Schimmel. Küll see on teie poolt suur kergemeelsus! Mis ei wõi arstile käik juhtuda! Ja iseäranis weel teie rohke tegewuse juures! Säh, lugege kord meie prospekti. Järk teine, see olete teie!

Paul (loeb). „Järk teine: mõletsejad loomad!?"
Mis!?

Schimmel. Wabandage, ma olen eksinud! See on ju loomade kimnitus! Aa, siin on õnnetud juhtumised. Waadake ise, missugust kasu meie

selts teile wõib anda! Kui teie täna meie juurde sisse astute, wõite juba homme jala ära wigastada! Tore! Mis?

Paul (naeratades). Wäga lõbus!

Schimmel. Iseäranis wõin ma aga teile soovitada: ehk parem teie murrate mõlemad jalad ära ja jääte täielikult töö-wõimetuks! Mis teil siis wiga on elada!

Paul. Ärge soovitage linnast, armas Schimmel, kui poissmees ei ole mul kinnitust tarvis; wahest siis, kui ma naese wõtan.

Schimmel. Ja, siis peate oma elu ära kinnitama! Mõtelge ometi, teie abikaasa sureb, wõi weel parem, teie surete...

Paul. Aga nii kaugel meie ei ole ju weel sugugi.

Schimmel. Na, siis soovitage minul wõigewähemalt härra-see-see-härra Döllile, keda ma kahjuks isiklikult mitte ei tunne.

Paul. Muidugi, aga täna mitte, wahest tulewal nädalal! Mul kihiseb praegu nõnda pää otsas (simuleerib enese ette).

Schimmel. Oh sa taewakene, külle see on kahju! Mis ütleb minu Angelika, kui ma jälle tüh-

jade kätega koju tulen!? Tal on küll nüüd nii palju kõimist, ta tahab uusi komplimente otsida oma peenikeste ostjate pärast, kes ta juures käivad, ja –

Paul (nagu tuleks tal korraga hää mõte). Schimmel, teie juhite mind hää mõtte pääle! Kui ma nüüd teile luban, et härra Dõll iseenesest oma perekonna, oma maja, üleüldse kõik teie juures kinnitab, kas teie teeksite siis ka midagi minu kasuks?

Schimmel. Mis te weel küsite, härra doktor, kõnelge, rääkige, mis pean ma tegema?

Paul. Wõtke korra õige oma kuub seljast ära!

Schimmel. Mind midagi?

Paul. Ootage! Pange see Türgi müts pähe! (Paneb talle Türgi mütsi pähe, mille tutt Schimmelil ninast kõditab).

Schimmel. Mis see siis on, see – see –?

Paul. Ja siis – jakk selga! (Aitab teda). So! Ja nüüd (näitab ühe tooli pääle) istuge siia!

Schimmel (istub). Kas see on kõik?

Paul. Kui teie suitsetada tahate – siin on sigarid – peenike sort – tahate midagi juua, siis tarvis ainult kellanuppu litsuda!

Schimmel. Ainult nuppu lüvanda – see on ju suurepäraline! Kas teil õlut majas on?

Paul. Küllalt! Üleüldse on nüüd teil ainult vaja käskida. Teie olete nüüd siin peremees. Kas saate aru?

Schimmel. Ei!

Paul. Seda parem! Perekonnasaladus!

Schimmel. Ja, aga – kui minu abikaasa –

Paul. Ärge kartke, ma jään teie läheduses! Teie olete parun Dõle! Kas saate aru?

Schimmel (kes enesel hää tunneb olevat). Tulgu keegi ja ütelgu, et ma see ei ole!

Paul. Nõnda, nõnda!

Schimmel. Ja kui ka parun – see – see ise tuleks, oma vella ei saa ta nii pea tagasi! (Helistab).

Paul (rõõmsalt, enesele). See läheb ju päris hästi!

12. etendus.

Endised. Lisbeth.

Lisbeth (veselt). Teie olete helistanud?

Schimmel (tunneb enesel oma osas ikka paremini olevat, enesele). Aha, meie toatüdruk! (Valjusti). Tooge mulle õige paar pudelit õlut!

Lisbeth (tasavesti Paulile). Kes see siis on?

Paul. Kes see on? Härra Döll!

Lisbeth. See?

Paul (talle üht raha pihku surudes). Kas sa nüüd usud?

Lisbeth (kavalalt). Kui ma ühe silma natukene kinni pigistan, näeb ta peaaegu nõnda välja!

Paul (talle veel üht raha andes). Sõh, pigista teine ka vähe kinni!

Lisbeth (kui ta raha vaadelnud, Schimmelile). Kohe, härra Döll, saate kohe! (Kesvelt ära).

Paul. Mis ütlete teie nüüd?

Schimmel. Süamaani olen ma väga rahul!

Paul. Nüüd ruttan ma teie perekonna juurde, et neid teie siinolekuks ettevalmistada!

Schimmel. Palun, olge ago nii lahke! Ma tunnen enesel siin väga hää olevat. (Paul pahemat kätt ära). Nõnda olen ma seda enesele ikka soovinud! (Sirutab ennast välja ja suitsetab).

Lisbeth (tuleb õllepudelitega ja kaanega kannuga). So! (Avab ühe pudeli ja valab sisse).

Schimmel. Ma olen enese meelest nagu –

nagu — nagu äranõiutud — see — see —!

B. etendus.

Schimmel. Lisbeth. Allendorf.

Allendorf (lõbus, waanapoolne härra, kes ennast wäga kawalaks peab ja oma kõnekäänu: „Tean juba" jne. iseäralise enesemeeldivusega wälja ütleb, — on sisse astunud ja jääb ukse juurde seisma).

Lisbeth (Schimmelile õlut ulatades). Siin on, härra Döll! (Kelmikalt). Head isu, härra Döll!

Schimmel. Tänan! (Joob).

Allendorf (enesele). Sääl ta siis istub, wa tubli Döll!

Lisbeth (ära minnes Allendorfile). Teie soow —

Allendorf. St! Ärge segage rõõmuse jällenägemise rõõmu! Laske meid kahekesi olla!

Lisbeth (ära minnes enesele). Minugi pärast! (Keskelt ära).

Schimmel (tugewa söömi järele wurrusid pühkides). Hää märjuke! (Sigariga enese poole suitsu wehkeldes). Peenike tubak. (Tuntab ennast hää tundmisega). Mis sa, süda, nüüd weel soowid?

Allendorf (naeratades lähemale tulles, ja m-

tedа waadelnud). Küll on ta ennast muutnud!
(Seab ennast ootawalt muigutades tema ette). Na?

Schimmel (jahmatanult, endsele). Kes see siis on?

Allendorf (naerdes). Ei tunne mind wist enam?

Schimmel (kes üles on tõusnud). Mina – mina – mina –

Allendorf (enesemeeldiwalt). Tean juba, mis sa ütelda tahad! Sinul ei ole aimugi!

Schimmel. Usna õige –

Allendorf. Aga Dõle, wana sõber, mina 'p see olen! (Laotab käed 'lgiali).

Schimmel. Õige! Sina 'p see oled! (Vaatustamine. Kõrwale). Ja, kes see siis on?

Allendorf. Sinu wana sõber Juhan Jakub Allendorf!

Schimmel (kõrwale). Mis ma nüüd sellega pääle hakkan. Kui see doktor ometi tuleks!

Allendorf. Sa teed ju nii kohmetanud näo?

Schimmel. Ja, tead sa, sinu külaskäik tulel mulle nii ootamata, nii äkki – nii –

Allendorf. Aga sa ise oled mind ju telegrammiga siia kutsunud!

Schimmel (imestavalt). Mina?! (Ruttu) Ja, aga –

Allendorf (nagu ülewal). Tean juba, mis sa ütelda tahad. Sina mõtlesid, et mina meie wäiksest linnakesest enam wälja ei tulegi. Wõi arwasid sa wahest, et Adolf tuleb?

Schimmel. Ja nuidugi, mina arwasin, et Adolf tuleb. (Enesele). Mis Adolf see siis on?

Allendorf. Ja, ja, meie ei ole juba leeriajast saadik enam üksteisega kokku saanud. Ma oleksin sind ka waewalt ära tundnud, kui mitte toatüdruk sinuga kõnelnud ei oleks. Aga, pagana pihta, paku mulle ometi klaas õlut! Kus siis klaasid seisawad?

Schimmel (waatab abitult ümber). Klaasid?

Allendorf. Tean juba, mis sa ütelda tahad. Sa ei tea seda! Noh, mina joon kord õige sinuga kokku. Terwist! (Joob).

Schimmel (enesele). Päris õnn, et ta ikka teab, mis ma ütelda tahan!

Allendorf. Sa mõtled wist weel ikka meie ühekre enaha tehtud lepingu pääle?

Schimmel. Weel ikka. (Enesele). Mitte ainugi!

Allendorf. Ma arwasin juba, et sa selle juba ammugi ära oled unustanud?

Schimmel. Mis sa veel ei mõtle? Mina pidada niisuguse asja ära unustama!
Allendorf. Noh, siis puista kord oma südame välja!
Schimmel (enesele). Mis ma siis nüüd välja pean puistama?
Allendorf. Noh?
Schimmel. Sa, vaata, armas sõber, sääl on — kõige pääalt — see — see —
Allendorf (nagu üleval). Tean juba! Sinu tütre armastaja, kellest sa mulle kirjutasid, et sa teda sallida ei või —
Schimmel. Nõnda jah, teda ei või ma sallida!
Allendorf. Edasi!
Schimmel (masinlikult järele ütteldes). Edasi!
Allendorf. Noh?
Schimmel. Teda ma sugugi sallida ei või. Aga minu — see — see —
Allendorf. Sinu abikaasa?
Schimmel. Minu abikaasa — see tahab, et see — see —
Allendorf. Sinu Franziska!
Schimmel. Minu Franziska — see — see —

Allendorf. Sellele mehele läheb.
Schimmel. Mehele läheb!
Allendorf. Sina aga tahad –
Schimmel. Mina aga tahan, et see teine, see – see –
Allendorf. Minu Adolff –
Schimmel. Minu Adolf –
Allendorf. Ei, minu Adolf!
Schimmel. Ei, sinu Adolf!
Allendorf. Sinu väimeheks saab!
Schimmel. Minu väimeheks saab!
Allendorf. Noh, selle üle me kõneleme veel. Onne tutvusta mind oma perekonnaga.
Schimmel. Sind minu perekonnaga tutvustama? Ja, – sääl – seda pean ma enne doktori käest küsima.
Allendorf. Doktori käest?
Schimmel. Ta on just meie juures.
Allendorf. Ega ometi keegi haige ei ole?
Schimmel. Seda küll mitte, aga tead ja – minu naesterahvad on väga närvilised – nad ei ole sinu tuleku pääle ette valmistatud – äkiline ehmatus – ee – äkiline rõõm – võiks neile kahjulik olla! – Üleüldse – see on ikka

parem, kui enne arsti käest küsida!

Allendorf. Seda ei ole ma küll weel mitte kuulnud, aga kui sa arwad, ma wõin ju wahepääl ennast natuke kohendada. Kus sinu tuba on?

Schimmel (abitalt kätega õhus wehkides). Minu tuba? See – see –

Allendorf (nagu üleval). Tean juba – sinu terwet maja wõin ma tarwitada! Küll ma sinu toa juba leian! (Ära paremat kätt taga).

Schimmel (üksi). Tuhat ja tuline! See ajas naha kuumaks! (Foob).

14. etendus.

Schimmel. Döll. (Pärast) Allendorf.

Döll (lillekimbuga keskelt, enesele). So, siin ma nüüd olen! (Silmab Schimmelit, kes seljaga tema poole seisab). Kes see siis on? Sel inimesel on ju minu uus jakk seljas! (Frakki pääle ornamatsewaid pilkusid saates). See näeb pagana elegant wälja! Ta joob minu õlut! Kas pole tõsi, see naitsel? Minu südisist ninarätiku on ta ka wälja wõtnud! See on ju ka nii enam uhkust asi!

(Schimmel on taskuurõ tiku taskust wälja wõtnud ja waatab selle osutajat. Oo! see on juba ometi —! (Paneb lillekimbu laua pääle).

Schimmel (teda nähes). Jälle üks külaline! Mis ma nüüd sellega pääle hakkan? Kui see doktor ometi kord tuleks!

Dõle. Härra! (Emmale). Holla! Kas see wahest mitte mõni lõvs ei ole? (Schimmelile). Ilus toa-kuub, eks ole? Kõige uuem mood! Sünnib mulle wäga toredasti — a — teile, teile! (Schimmelile, kes wiiruksid pühib). Ärge ainult plekkisid seina pääle tehke! Sääl on juba tukkiv pääl! (Schwiib rõmarätikuga tolmu ära).

Schimmel (kõrwale). Mis see siis sellesse puutub!? (Dõlile). Wabandage, sellega on mul au?

Dõle. Aha, see peab mina libeda pääle meelitama! Kui tõtplaselt! (Emmast esiteledes, wõrgilt, pääliskaudselt). Westermann!

Schimmel. Kuidas?

Dõle (naeratades, kõrwale). Seda ei oleks ta oodanud! (Waga ülewal). Parun Westermann!

Schimmel. Teie olete parun Westermann?

Dõle. Mul on see au! (Kõrwale). See narrimal mitte muud ei wõi, et ma märgist kõrwale lasen!

Schimmel (kasvava ärevusega luurates). Kas teie olete wahest seesama parun Westermann, kes-
Döle. Üsna õige, see ma olen!
Allendorf (paremalt poolt, käterätikuga käsa kuivatades, jääb ukse wahele seisma, enesele). Mis siin õige lahti on?
Schimmel (kõrwale). Ilma kahtlemata, see on see wõrukael, kes minu abikaasale järele jooksel! (Astub mõne sammu).
Döle (oma jakki armastava pilguga waadeldes, kõrwale). Mida enam ma seda jakki waatan, seda enam meeldib ta mulle!
Allendorf. On aga sel inimesel wastik nägu!
Schimmel (waevaga allasurutud wihaga ja silmapirjalise wiisakusega Dölile). Kas teate, et ma wäga rõõmus olen, teid ometi üks kord isiklikult tundma õppida!
Döle. Kuidas? Teie? Mind?
Schimmel (wihaselt). Ja! Mina! Teid! Wõi arwate te wahest, et ma sellega waikides lepin, et te minu – see – sellele järel jooksete?!
Döle. Mis see sellele?
Schimmel. Minu Angelikale – minu abikaasale!

Döll (kõrwale). Sagona pihta! Schimmel oma jämeda kepiga!
Allendorf (inesele). Tema abikaasale? Niisugune häbematu inimene!
Schimmel (Döllile). Wõi tahate weel salata?! (Lükkab ühe tooli põrandale).
Döll (pahaselt). Ärge käige nõnda mööblitega ümber!
Schimmel. Mis see teil korda läheb?!
Allendorf. See teeb ju, nagu oleks ta siin kodus!
Schimmel (silmab lillekimpu). Oho, jälle üks lillekimp! tahab jälle südamewõitjat mängida!
Döll. See lillekimp on minu – ee – proua Döllile määratud!
Schimmel. Just selle pärast! Mehe naesele! Häbenege! (Wiskab lillekimbu laua pääle).
Döll. Mis teil pähe on tulnud, minu asjadega nõnda ümber käia?! (Wihaselt) Ärge pühkige olati oma käsa minu jaki külge!
Schimmel. Teie jaki külge? See läheb ometi liiale! Ma ei ole ju teie ligigi tulnud?!
Allendorf. Mispärast ei wiska ta teda wälja?

Schimmel. Ma tahan teile weel kord andeks anda, paruni-härra —

Allendorf. On ikka üks wa' pää lammas, see Ignatz!

Schimmel. Sest teie pääle ei ole tarwis armuwade olla. Aga katsute teie minu abikaasale ükskordgi weel ligi tükkida, siis peate te mind tundma õppima! teie wa' hale patune! (*Ära pokemat kätt*).

Döll (*temale juhmilt järele waadates*). Ja, mis see on — tahab minule ära keelda, minu — ohw! Seda saame weel näha! (*Wõtab lillekimbu laualt*). Ma teen seda isegi wäga ilusasti! Armulik proua, lubage oma kõige uuemale austajale —

Allendorf (*on selja taga Dölli ligi tulnud ja wõtab lillekimbu tal käest ära*) Selle jätate teie küll!

Döll (*ennast juhmilt ümber pöördes*). Weel üks? Kust pagan need wõõrad inimesed kõik siia tulewad?! Kes teie siis olete?!

Allendorf. Minu nimi on Allendorf.

Döll. Allendorf?! Ei ole wõimalik!

Allendorf. Siisgi! Johan Jakob Allendorf!

Döll (käsa välja sirutades). Minu ainsale, vana südame sõber!
Allendorf (taganedes). Jätke oma naljad, parunihärra!
Döll (tasakesti Allendorfile, tedа kõrvale tõmmates). Mingu kus pagan see parun! Mina (ettevaatlikult ümber vaadates) mina olen ju Döll!
Allendorf (imestanud, tarretanud). Mi - kes?
Döll. Sinu vana sõber Ignaz!
Allendorf (naeru pärast naljakalt karjudes). Minu vana sõ-! See on väga tore!
Döll. Kas sa mind siis enam ei tunne?
Allendorf (ainult naeru pärast raputades). Tema on see Döll!
Döll. Oma ümbrusele jään ma küll esialgu veel parun Wester -
Allendorf (naeru pärast oma külgi kinni hoides). Seda ma usun!
Döll. Ja, kas sa siis mind mitte ei usu?
Allendorf. Ei paruniharra, meie Dölli tunnen ma kogematakombel ometi paremini! (Schimmeli peale näidates, kes tagant poolt nähtavale tuleb, Adelheid käe all,

käbelikult ôm, tema järel Emmy ja selle järel Puschel, Gustav ja Paul, kel Franziska käe alt. Säält ta ju tuleb, õmest säradest!

15. etendus.

Döll. Allendorf. Schimmel. Adelheid. Emmy. Franziska. Paul. Puschel. Gustav.

(Sisseastujad sümmitawad Dölli ees gruppe, kuna nad, pääle Pauli, kõik talle naeratades otsa wäatawad ja liigutusi tehes laulu laulawad: „Mis päew siis õige täna on?")

Döll (üks silmapilk tumm, kangi, gruppe eest taganedes). Kuidas?! Mis?! Kes?! Tema?! See?! See on – ?!

Paul (ette astudes, pilkliku naeratusega). Tõrva Döll oma perekonnaga!

Döll (ennast kokku wõttes, kõrwale). Nüüd on wiimane aeg, et ma oma mõistuse jälle tagasi saan!

Kolmas vaatus.
Seesama sissesead.

1. etendus.
Adelheid. Paul.

Adelheid. Ah, doktor, doktor! See läheb ju ikka hullemaks!
Paul. Minu arvates läheb see väga hästi!
Adelheid. See kinnituse agent kui minu mees!
Paul. Ta peab ju ennast üsna laitmata üleval!
Adelheid. Wõib rahul olla! Aga mõtelge ometi, missugusesse vildavusse seisukorda mina wõin sattuda, pääleqi weel, kus nüüd ka see härra Allendorf majas on! See ei tohi ju ometi mitte aimata, mis lood siin lahti on!
Paul (naeratades). See? Rahustage ennast, see ei märka mitte midagi!
Adelheid. Aga kus siis minu mees on? On juba aeg tõusnt siia!
Paul. Olge üsna ilma mureta, ta tuleb tagasi, minu sõna selle pääle!

Adelheid. Missugune õnn temal vaesekesel, et just teie teda oma ravitsemise alla olete wõtnud!

Paul (vargselt naeratades). Ja, ma wõin julgesti ütelda, ta on kõige paremates kätes!

Adelheid. Teie julge lootus elustab mind ikka jälle uue usaldusega!

Paul. Sellega rekkendan mina ka, sest mul on weel üks tähtis palwe teile ette panna. Kui nimelt minu ravitsemine aitama peab, siis on tingimata tarwilik —

2. etendus.

Endised. Emmy. Franziska.

(Emmy ja Franziska tulewad paremalt poolt sisse, hoiawad oma taskurätikud suu ees, et naeru tagasi suruda).

Emmy. Ei, selle juures ei saa mitte tõsiseks jääda!

Franziska. Nii kurb kui ka selle põhjus oleks! Mõtle ometi, mamma, see härra Allendorf usub ikka weel nii kindlasti, et see wõõras härra papa on, ja nad mõlemad kõnelewad nüüd — noorpõlve mälestustest!

Paul. Kuidas nad siis seda teewad?

Adelheid. Kas härra Allendorf siis ikka weel midagi ei ole märganud?

Emmy. Mitte kõige wähematgi! Ta ei lase teist lihtsalt mitte sõnagi lausuda. Kui ta aga koguni ütles: „Tõesti, Ignaz, sina ei ole ennast oma waadetes sugugi muutnud —"

Franziska. „Sul on ikka weel needsamad isesugused waated, nagu kolmekümne aasta eestgi!"

Emmy. Siis pidime me mõlemad toast wälja jooksma, et mitte ennast oma naeru läbi ära anda.

Paul. Mina teadsin ju, sellest küljest ei ole midagi karta; aga millegi tähtsa pääle pean ma teie tähelepanemist juhtima. Asi puutub nimelt — (Kära ja sõnawahetus näitekinte taga).

3. Ilmumine.

Endised. Gustav. (Siis) Puschel. (Pärast) Lisbeth.

Gustav (teskelt, tagasi kõneldes). Jätke nüüd mulle korra oma tembutused! Kas meil perekonnas juba õnnetust küllalt korras ei ole?!

Paul. Mis sääl nüüd jälle on sündinud?

Gustav. Ah, ammpoeg Puschel tahab, maksku

mis maksab, Lisbethiga hüpnotilisi katseid teha!

Adelheid. Meie tüdrukuga?! Peab see ka oma mõtu vaevama!? See unustab ilma selletagi juba kõik ära! Ma tahan ometi – (Tahab ära minna).

Gustav (teda tagasi hoides). Lase olla pääle, tädi! Lisbeth ei lase enesega niisuguseid katseid teha, sest kui onupoeg teda kätega üle näo silitada tahtis, sai ta asjast valesti aru, haaras ühe tolmu harja kätte, ja enne kui onupoeg Puschel –

Puschel (natuke kohmetanud ja korratute juukste ja riietega kesvelt sisse astudes, hõõrub valusa nõoga õlasid).

Gustav. Sääl ta ise ongi!

Paul. Nonoh, meister Puschel, kas teie ka oma näpud ära kõrvetasite?

Puschel. Just selle vastu, ma olen väga natuul –

Kõik (ehmunult). Mis?!

Puschel. Sest praegu olen ma sellele tahtele tauseli sümituse leidnud! Mitte iga isik ei kõlba mediumiks! (Liikumine kõi-

näitelawa
TARTUS.

kide juures).
Paul (enesele). Issand Jumal, küll on sinu loomaaed suur! (Puscheli kätt pigistades). Soovin õnne! Hää, et te nüüd kõik koos olete! Mul on teiega meie haige pärast kõnelda!
Gustav (ohates). Minu wäene onkel!
Puschel (lahke eneseteadwusega Paulile). Minu äranägemised seisawad teie teenistuses!
Paul. Meie seisame, nõnda ütelda, tähtsa sündmuse eel, nimelt —
Lisbeth (supitirinaga ukselt). Supp on walmis, kui soowite, armuline proua! (Läheb suurde tuppa, tuleb aga warsti ilma supitirinata tagasi ja läheb jälle ukselt ära).
Adelheid. Meie tuleme kohe! Edasi, armas doktor!
Paul. Ma arwan teatawate tundemärkide järele otsustada wõida, et härra Dölli juures kriisis tulemas on.
Kõik (wäga erutatult). Kas tõesti?
Paul. Kui see kriisis hästi lõppema peab ja põhjalikule terweks saamisele wiima, siis pean ma weel kord tungiwalt nõudma, et minu eeskirju sõnasõnalt täidetaks! Mei-

du ei seisa ma mitte millegi eest ja uuesti haigeks jäämine ei ole võimata!

Naesterahwad ja Gustav (hirmuuult). Uuesti!

Adelheid. Siis ei wõiks ju ma mitte nimmelgi kindel olla, et minu mees –

Paul. Aga seda hädaohtu wõib kergesti kõrwale saata!

Kõik (pääle Puseheli). Kuidas?!

Paul. Wäga lihtsalt! Nagu teie teate, on härra Doll selles arwamisel, et ta parun Westermann on!

Gustav. Seletame talle, et ta seda ei ole!

Paul. Just ümberpöördud! Kinnitame teda selles! Suggestioni jõud lahkub loomulikult aegamööda, tema waim saab temale pääle sunnitud ettekujutusele wastu panema. mida kindlam nüüd wastupanek, seda põhjalikum paranemine! (Kõrwale). Küll on lollus, mis ma wõik suust wälja ajan!

Puseheli. Teie äratate minus lugupidamist enese wastu!

Paul. Peaks temas nõrkgi aimdus minewiku wahta üles tõrkama, siis ärge seda

Jumala pärast tähele pange, ega sellest juttu tehke, — ei, just selle wastu, teie peate teda niisamati nagu enne wõõraks, parun Westermanniks!

Gustav. See näib mul wäga tõenäitlik olewat!

Puschel. Doktor, teie olete uue aja teaduse waimust aru saanud, seda peab iga mõistlik inimene tunnistama!

Adelheid (terawalt Puschelile). Kas te wahest arwate, et meie sellest mitte sugu aru ei saanud? Kas pole tõsi, lapsed?

Franziska.
Emmy. } Muidugi, mamma!

Paul (tõbusalt kõrwale). See läheb nagu määritud!

Adelheid (Paulile). Teie peate nägema, kui punkti päält meie teie eeskirja täidame!

4. Ilmudus.

Endised. Lisbeth. (Lus, Schimmel ja Allendorf.)

Lisbeth (awawa praewaagnaga jne. keskelt). Oga, armuline proua, supp seisab juba kümme minutit laual, wõib läheb ju külmaks!

(Ära suurde tuppa).

Adelheid. Ma olen selle koopis ära unusta-
nud! (Paulile). Mina ootasin ikka veel oma
meest.

Paul. Oma meest? See istub ju sääl sees oma
sõbra Allendorfi juures! Nüüd tarvis järje-
kindel olla, armas proua Döll!

Adelheid. Teil on õigus, doktor! (Avab ukse
ees par. kätt ja hüüab sinna). Mehekene! Ar-
mas mehekene! Palun sööma tulla!

Paul. See oli õige! Näete, teie võite wäga
hästi oma osa läbi viia!

Adelheid (ohates). Ja, kui raske see meile, naes-
terahwastele, on! Tulge lapsed! (Franziska,
Emmy, Gustavi ja Püscheliga ära suurde
tuppa).

Schimmel (Allendorfiga pah. poolt). Kas ei
hüüdnud keegi lõunat sööma?

Paul. Ainult teid oodatakse!

Schimmel (tasa Paulile). Doktor, kui teil mõ-
nikord jälle niisugune amet mulle anda
on —

Lisbeth (suurest toast). Palun, härrad —

Schimmel (Allendorfile). Tule, armas sõber,

tule! (Allendorfiga ära suurde tuppa).

Lisbeth (Paulile, Schimmeli poole näidates). Ütelge ometi, härra doktor, kas see ikka veel on härra Döll?

Paul. Muidugi, ja teine on ja jääb teile parun Westermanniks!

Lisbeth. Hää küll, härra doktor! (Keskelt ära).

Paul. So, papa Döll, saa nüüd oma mälu jälle tagasi, kui sa võid! (Ära suurde tuppa).

5 etendus.

Döll (väga lõbusas tujus). Nüüd rõõmustan ma, kui lops ette, seda silmapilku oodates, kus ma selle pahanduse tegija doktori välja võin visata! O, ma tahan neile näidata siin majas! See — see Schimmel lendab muidugi ka ühes välja! Las ma saan aga enne oma mälu tagasi! Väike asi! Ma teen, nagu kaotaks vanaga suggestion oma jõu, tuletan järk-järgult jälle kõik meelde, ja tunnen nad ükstěise järele jälle kõik ära! Sest on minu abikaasa kaljukindel selles usus — pealegi on mul igaks juhtumiseks tema jaoks väikene plaastrikene (võtab ühe ehtekarbikese taskust välja), üks ninanõel — kaks tuvikest, kes üksteist suudlevad,

Kõige kallim asi, mis ükerubla asjade magasinis saada oli! (Vaatleb häälmeelel ehteasja).

6. etendus.

Dõll. Paul. (Pärast) Lisbeth (näitesina taga).

Paul (sisemist toast, salvrätik käes, naerdes tagasi rääkides). Muidugi! Päeva pidustuseks!

Dõll (viidametäiega). Naera aga pääle! Viie minuti pärast — vahti!

Paul. Aa, parunihärra, mispärast ei tule te lõunale?

Dõll. Tänan! Ei ole isu!

Paul (ülemeelikus tujus). Meie oleme ka juba järjega järelsöökide juures! (Võtab mõned mandlid ja kompvekid taskust). Ma tahan praegu mõnda pudelit veini jää pääle panna lasta! — Lisbeth! (Sööb rääkimise ajal mõned mandlid ära ja ulatab Dõlle ühe kompveki). Tahate ka, mis? parunihärra?

Dõll (vaevalt allasurutud vihaga). Jätke mind õige rahule!

Paul (nagu ülewal). Ärge ometi nii tusane olge, paruniken, tehke ometi sõbralik nägu! Klaasi shampanjerit joote pärast wististi meiega kokku! Ma ütlen teile, härra Döllil on paar hääd sorti keldris. (Läheb ukse juurde ja hüüab). Lisbeth!

Lisbeth (wäljast poolt). Härra doktor!

Paul. Tooge õige neli pudelit shampanjerit üles – neid jatkub esialgu!

Döll (enesele). Ma lähen wiha pärast lõhki – aga nüüd ettewaatust! suur silmapilk on kätte jõudnud! Esiti langen ma nõtuvenimi-nestusesse – see näeb loomulikum wälja. (Tuigub pooleldi suletud(?) silmadega nõtkuvalt edasi ja tagasi). Mis see ometi on – pää hakkab ringi käima – meelemõistus hakkab kaduma – – (laseb ennast toolile kukkuda).

Paul (kõrwale). No noh, mis siis see peaks tähendama? (Pritsib Döllile rohkesti wett näkku, sel kõwad igawad tõmbused üle). See on niisama wähe minestuses nagu minagi!

Döll (kõrwale). Mul jookseb wesi selgamööda alla!

Paul (kõrwale). Aha, mõistan! Naljamängu

wiimane etendus! Sellega ei ole teil minu juures õnne, äiapapoweine! (Waatleb teda naeratades, ennast ühe tooli nõjale toetades).

Dõll (kõrwale). Nüüd hakkan ma ärgamõõda toibuma, seda pean ma wäga osawalt tegema, et see mehike sääl sellest aru ei saa! (Awab silmad, mida ta pööritab ja äigab käega üle otsaesise, nagu ärkaks ta sügawast unest). Mis lugu see minuga on?

Paul (naeratades). Seda saad sa warsti näha!

Dõll (suurte, imestlewate silmadega ümber waadates). Kus ma olen? Sitsumine pää sees annab järele — olen ma und näinud wõi —?

Paul (kõrwale). Küll wigurdab!

Dõll. Hahaha! Nüüd tuleb mulle meelde — Gustav on mind hüpnotiseerinud — ta tahtis mu mälu ära suggereerida — aga nüüd on see mul jälle käes! Mina olen Ignaz Dõll, naesemees, see siin on minu korter ja — (teeb, nagu näeks ta nüüd weel alles Pauli) teie olete see wõltsik doktor, keda ma sallida ei wõi! Waadake, minu mälu on jälle täiesti käes! Teie tahtsite mind

—

wist küll rawitseda? Ei ole enam tarwis! Kõik jälle korras! Ja et midagi enam ei ole, mis teid siin wõiks tagasi hoida — siis —

Paul (nagu ei oleks midagi juhtunud). Mis te arwate, kas me Franziskaga teatame oma kihlusest ajalehe kaudu, wõi saadame kaardid?

Dõll. Kas teate, teie pääle ma ei wihastagi enam, mina naeran ainult ja mõtlen, mis ma mõtlen!

Paul. Wäga mõistlik teist! Teile ei jää nimelt midagi üle.

Dõll. So? (Natuke kohmetuks minnes). Mis te sellega tahate ütelda?

Paul. Mõtelge ometi, kui teie abikaasa nüüd kuuleks, et teie sugugi mitte hüpnotilises olekus ei olnud, waid ainult nii tegite —

Dõll (kurjalt). Mina ainult nii teinud?

Paul. Muidugi! Teie olete oma terwet perekonda ninapidi wedanud!

Dõll Kes wõib seda tõeks teha?

Paul. Ärge arwake sugugi, et ma juba algusest saadik teid läbi ei näinud!

Dõll. So? Ja selle eest, et teie minulle elu ha-

puks tegite, pean ma teile weel oma tütre abikaasaks andma? Kas te wahest arwate, et ma neist sepitsustest midagi ei tea, mis teie minu oleku ajal sepitsesite?

Paul. Seda teate teie!

Döll. Wäga hästi!

Paul. Holla! Praegu annate ennast ära!

Döll. Kuidas nõnda?

Paul. Õige suggestioni juures ei teaks teie midagi, mis teiega on sündinud!

Döll (kohmetades). Tõ-esti?! Pagana hull!

Paul. Ärge punnige siis wastu, äiapapakene, andke oma õnnistust.

Döll. Wõtku teid –!

Paul (wäga rahulikult). Hää küll! Siis ei saa teie ka oma mälu tagasi!

Döll (pilkawalt). Pean küll siis wist enne teie käest luba küsima?!

Paul (jõumega rinna pääle koputades). Ainuüksi minu käest!

Döll. See ajab tõesti naeru pääle! Hahaha!

Paul. Aga, palun, mitte nii summutult! Wabalt rinnast wälja – näituseks nõnda – hahaha! Waete, mina wõin naerda!

Dölle. Tõesti? Na, pange tähele, mis teile just praegu juhtub!

Paul. Mis te siis tahate teha?

Dölle Maja külalistest puhastada, sedo ma siin ei salli!

Paul. Mis? Parunihärra tahab ära minna? Oo!

7. etendus.

Endised. Lisbeth.

Lisbeth (mõlema kaenla all pudel shampanje-it, rõõmsalt enesele). See on omti täna meie juures pidu!

Dölle (Lisbethi poole tormates). Lisbeth!

Lisbeth. Issand Jumal, küll te ehmatasite mind!

Dölle. Kes ma olen?

Lisbeth (kes kartlikult Pauliga pilku vahe-tanud). Aga härra – härra – ee – Westermann!

Dölle (vihaselt) Lori! Kuidas mu nimi on?

Lisbeth (ära heitudes). Oh te vabandage – paruni härra, tahtsin ma ütelda. (Rutta ära uksele tuppa).

Paul (jahmunult järele vaatavale Döllile). Vaadake, see tunneb teid üsna hästi!

Dõll. Oh mis, selle rumala tüdruku olete teie wälja õpetanud, aga te peate nägema, kui minu abikaasa – see langeb mulle rohe kaela!

8. etendus.

Paul. Dõll. Adelheid. (Warsti selle järel) Allendorf. (Wiimaks) Schimmel.

Adelheid (erutatult, enesele). See härra Schimmel hakkab oma osa nii loomulikult mängima, nõnda et –

Dõll (enesele). Sääl ta ju on! Kus see rimanõel nüüd õige on? (Otsib taskudes). Küll ta rõõmustab!

Adelheid. Noh, minu härrad?

Dõll. Mis ma näen! Adelheid! (Wäljalaotatud kätel). Minu rinnale!

Adelheid (rõõmsalt, aga weel kahteldes). Ja, kuulen ma siis õieti? Kas see on –

Paul (annab talle südidusega hoiatawaid märkusid).

Dõll (enesele). Mo teadsin seda juba!

Adelheid (ennast rogudes, kõrwale). Ei, siis weel mitte!

Dõll. Näe, kallikene, see ilus rinnanõel!

Allendorf (on sisse astunud ja wiimaseid sõ-

nu kuulnud, enesele). Fälle see parun — häbematta!

Dōle. Kas pole tõsi, kallis kingitus? Selle olen ma sulle kaasa toonud!

Adelheid. Ärge unustage seda ial ära, parunihärra, mina wõtan kingitusi ainult oma mehe käest wastu!

~~Paul (tasakesti). Brawo!~~

Dōle. Ja — aga —

Allendorf (ette astudes). Nüüd wõiksite teie ometi viimaks aru saada, parunihärra, kui üleliigne te siin olete!

Dōle. Ka sina, Brutus!

Schimmel (suure toosti, ette seotud salvrätikuga, shampanjeri-klaas käes, jääb ukse wahele seisma). Aga lapsed, mis te siin teete? Laske ometi see igaw parun kus pagan jooksta!

Allendorf. See on ka tõsi, wõi häad Dolli nõnda üksi jätta! Tulge, armuline proua! (Wäga lahke naeratusega). Ma tahan teie mehele ta elage!" hüüda. (Adelheidiga ära).

Paul. Sääl pean ma kaasas olema! (Pilkeliselt). Kas teie ei taha ka klaasi kaasa lüüa parunihärra? Hahaha! (Läheb naerdes teis-

tele järele).

Döll (on üsna nõrutult toolile langenud). Nüüd ma tõesti ei tea enam, mis pääle hakata! See käib mul üle jõu! — Aga see on paras mulle — kui ma ometi emmast parem sinna sekka ei oleks toppinud. (Suurest toast on kuulda, kuidas nemad kolm korda „elagu" hüüavad ja klaasid kokku lööwad). See sa' Allendorf hüüab mulle elagu ja ma istun siin nagu Genowewa pöösas — üksinda ja maha jäetud, kuna see Schimmel ja teised sääl sees —! Oh, kui ma ometi teile tükki wõiksin mängida ja wõike suda kupatust —!

4. etendus.

Döll. Angelika.

Angelika (kes, ilus, noor naene, wäga südi ja julge oma ülesastumises, mitte aga ilma lahkuseta). Kui sagedasti peab siin koputama, enne kui sisse hüütakse?

Döll (imestanult kõrwale). Pagana pihta, küll see on südi!

Angelika (kes istunud on). Teie lubate, et ma istun?

Dōle. Palun! Mis asi toob teid siia, kui ma
küi –
Angelika. Laske mind ometi enne hinge taga-
si tõmmata!
Dōle (enesele). Sellega ei tahaks ma küll lähe-
malt kokku puutuda!
Angelika. Mina tulen nimelt kaupluse ruumi-
de pärast, mida härra Dōle välja üürida
tahab!
Dōle. Ah so! Ja, siis pea –
Angelika. Ma olen ometi õigesse kohta tulnud?
Dōle. Seda küll! Aga –
Angelika. See on ju väga hää! sest ma olen
juba hommikust saadik kaupluse ruumi-
sid otsimas! See võib kõik meeldiv olla, aga
lõbu ei tee see mitte, aga mis ma tääl pa-
rata võin? Minu mees on päevad otsa ko-
dust väljas ja siis on asi päärasikus minu
nõrkadel õlgadel –
Dōle. Mis asi siis teil on?
Angelika. Mina olen ehteasjade tegija ja
minu mees –
Dōle. Kas temo ka ehteasjade tegija on?
Angelika. Minge ikka! Temo on kinni-

tusi agent!

Dõll (ärrki). Mis?

Angelika. Mis siis selle juures nõnda iseäralikku on?

Dõll. Kellega on mul siis au?

Angelika. Angelika Schimmel on minu nimi!

Dõll. Kuidas?! Teie olete siis selle härra — see — see abikaasa?

Angelika. Kahjuks! Kas te vahest minu meest tunnete?

Dõll. Mina? Ei! Aga mispärast ütlete teie kahjuks?

Angelika. Sest et ta oma elukutses suurem osa ei ole!

Dõll. Ta ei taha wist ennast palju waewata?

Angelika. Ei, sedа mitte! Nagu ma teile juba ütlesin, ta on wara hommikust kuni õhtu hiljani jalul.

Dõll. Ja, saal tunneb te mehi wähe! See on sagedasti ainult ettewäänderus —

Angelika (üles karates). Härra, kui teil õigus peaks olema ja mina seda kuulda saaksin, et ta mulle ainult ette luiskab,

et terve päew otsa wäljas ümber uitada —

Dõll (õlgasid kehitades). Kes teab, mis põhjused tal on —?

Angelika. Oo! Siis ta peab mind tundma õppima! (Erutatult edasi ja tagasi).

Dõll (käsa hõõrudes, kõrvale). See maksab minu eest kätte!

Angelika. Aga kuidas siis kaupluse ruumidega lugu on?

Dõll. Kaupluse ruumidega? Ja, seda peate teie härra Dõlli enese käest järele küsima.

Angelika. Mispärast wiidate teie siis nii palju minu ega? Ma arwasin, et te härra Dõll olete?

Dõll. Mina? Ei! Ma olen siin ainult ajutiselt majas!

10. Etendus

Endised. Lisbeth.

Lisbeth (sumest toast, tagasi rääkides). Weel kaks pudelit? Warsti!

Dõll. Lisbeth!

Lisbeth (kartlikult). Ja! Ja! Mis siis on?

Dõll. Kutsuge härra Dõll silmapilguks wälja!

Lisbeth (segaselt). Mina pean härra Dölli — ja seda ütlete teie?

Döll. Na ja! Kas te ei kuule hästi? Sääl sees ta ju istub!

Lisbeth. Ja, ja! Kohe, härra — härra — oo! (Üsna segaselt enesele). Nüüd ei tea ma tõesti enam, kumb neist see õige on!

Döll (Angelikale). Palun, istuge weel üheks silmapilguks! (Istub niisama, lõbusalt enesele). So, Schimmelikene — nüüd ma tahan sulle näidata, mis Döll tähendab! (Ajab Angelikaga juttu, kes seljaga pahemale poole istub).

11. Järjekord.

Endised. Schimmel.

Schimmel (kõige parema tujus, suurest toast, salwrätik ette seotud, mõned apelsinid käes, Lisbethile). Tralleri, trallera! St! Lisbeth — (temale apelsinisid andes) pange see minu tarwis kõrwale! (Enesele). Neid nüüd ma oma Angelikale kaasa!

Lisbeth. Härra Döll, see naesterahwas sääl soowib teiega kõnelda!

Schimmel. Minuga? Oh so! (Rinda ette ajades). Ammuline, teie soow —

Angelika (ämmast ümber pöördes, kargab üles). Leopold!

Schimmel (salvrätikut ära tõmmates). An-gelika?!!

Dõll. Kuidas, härra Dõll, teie tunnete proua Schimmelt?

Angelika. Taga paremaks, see ei ole ometi jürmitte härra Dõll!

Dõle. Muidugi on ta see! Kas pole tõsi, Lisbeth?

Lisbeth. Kes see siis muu peaks olema? (ära murrab tuppa).

Angelika (karjatades). Mis?!

Schimmel. Aga lase ma seletan, kuidas –

Angelika. Ära luiska! Ma ei usu sind ometi mitte!

Schimmel. Aga, kullakene, minul on siin äri-list tegemist –

Angelika (pilkavalt). Niisugune kuub seljas ja Türgi müts pääs?!

Dõle. Seda ei usu ka kõige lollem mitte!

Angelika (ämmast sirgelt Schimmeli ette seades). Nüüd tean ma ometi viimaks, kus sa oma aja ära viidad – võõra nime all elad sa siin lo-

lewat elu!

Schimmel. Angelika, ma kinnitan —

Angelika. Parem kinnita teisi inimesi!

Schimmel. Sellepärast ma just olengi siin! Kui sa ometi viimaks kõik ära kuulda tahaksid! Näe — üks minu wana tuttaw — see — see — sa tunned ju teda ka! — lubas minule, ma saawat terwet see — seda — perekonda siin ära kinnitada, kui ma palwe pääle paar tundi siin kui härra see — see oleksin —

Angelika (teda osatedes). Muidugi jah kui härra see — see —! Kas näed, sa ei saa isegi ära ütelda, mis sa tahaksid! Tule aga koju, minu kätte, sina — muhamedlane!

Döll. Aga, härra Döll, mis pean ma tulema?! Oo, oo, oo!

Schimmel. Jätke mind rahule! te unipää! Minul saab sest juba küll! Mina ei mängi enam kaasa! (Wiskab Döllile Türgi mütsi wastu pääd). Kus minu kübar on? Kus on minu kepp? (Paremale poole taha ära).

Döll. Armuline proua, lubage, et ma teile

oma südamelikku kahetsust —

Angelica. Andke mulle oma käsi, härra, oma käsi! Mitte minutiksgi ei jää ma kauem siia majasse. (Döllinga ära, kiirelt).

12 Ilmendus.

Allendorf. (Siis) Schimmel.

Allendorf (heitunult suurest toast välja). Mis need naesterahwad oma keskel sosistasiwad? Minu sõber Döll olewat oma mälu kaotanud? Sellepärast ta andisgi mulle nii segaseid egstuseid? See on kimmut!

Schimmel (paremalt poolt). Mina ei leia oma asju!

Allendorf (enesele). Sääl on see waene mehike!

Schimmel (otsib sitte siit ja säält). Kuhu ometi see doktor minu asjad on pannud?

Allendorf (enesele). Aha, luku taga pandud, et ta mitte ära ei saaks minna! (Kõige magusamal häälel). Ignaz! Armas Ignaz!

Schimmel (wihaselt). Wõtku teid —! Minu nimi on Schimmel! (Otsib edasi).

Allendorf (pääd raputades, enesele). Sellepärast ei ole weel enne olnud! (Kõige pehmemal häälel). Kes ma olen, armas sõber?

Schimmel (vihurtiselt). Lambapää olete teie! Kus pagan minu kuub on?

Allendorf. Kas sa siis enam ei mäleta, mis sa oled?

Schimmel. Rumal küsimine! Mina olen agent ja kinnitan – kui ka minu abikaasa seda uskuda ei taha!

Allendorf (enesele). Ei ole imeks panna! Aga ehk ma saan teda nüüviisi tagasi hoida. (Nagu ülewal). Mina ei ole weel kinnitatud ja kui sa –

Schimmel (kõnega peatades, nagu teiseks muutunud, wäga südikalt ja wiisakalt). Kõige suurema hääameelega! Elu, rahe, tuli, õnnetu juhtumine, loomad!?

Allendorf. Mulle ükskõik! (Lõbusalt kõrwale). Nüüd on ta mul käes!

Schimmel (enesele). Minu esimene ohwer! Seda ei lase ma enam lahti! Nüüd wõin ma esmost ometi Angelika ees puhtaks pesta!

Allendorf (eest par. kätt ust awades). Siin oleme ilma tülitamata!

(Mõlemad paremale poole ära).

13. etendus.

Paul. (Siis) Dõll.

Paul (suurest toast, tagasi vaadates). Hää küll, Lisbeth! Mis pääle selle, wõin ma isegi mõtelda.

Dõll (lõbusas tujus reipalt, ensele). See oli esimene valguseküür! Nüüd tuleb doktorikätte kord! (Paulile õla pääle koputades, pilkavalt) Teie ei tea vist veel mitte —

Paul (rahulikult). Siisgi! Teie olete nii toredasti minu kasuks töötanud!

Dõll. Ah, ärge enam vigurdage! Kui te targasti tahate teha, siis katsuge, et minema saate!

Paul. Mina peaksin teid maha jätma? Teie oleksite ju ilma minuta kadunud, nüüd, kus teie perekond kirmuga kuulnud on, et teie mälu jälle uuesti on kadunud!

Dõll. Minu mälu uuesti kadunud?!

Paul. Muidugi! Teie ise olete ju Lisbethi härra Dõlli järele saatnud! Teie olete sellega kindlaks teinud, et teie mitte härra Dõll ei ole. Järjelikult ei ole ka see lõhnaw kirjakene teile saadetud, mille kirjakandja

praegu tõi.

Dõll (huwitusega kuulates) Lõhnaw kirjakene?

Paul. Nähtawasti õmalt käelt!

Dõll. Õmalt käelt?

Paul. Postitempel Wieni linnast ja adresseritud härra Nazi Döllile.

Dõll (kõrwale). Pagan wõtku!

Paul. Ma pean selle wist küll proua Dõlli kätte andma! Kas teie ei arwa ka nõnda? (Hoiab kirja tema poole).

Dõll (üsna nurjult, wäikese waheaja järel). Noh, teie olete see wiimane wõrukael!

Paul (naerdes). Ma olen ju seda ikka ütelnud, et meie mõlemad wäga hästi kokku sünnime!

Dõll. Andke mulle see kiri siia! Ega te minu abikaasale sellest midagi ei lausunud?

Paul. Mitte sõnagi. Ja Franziska?

Dõll. Jumala nimel — te peate ta saama!

Paul (kätt raputades). Kaup kindel!

Dõll. Aga nüüd aidake mind, et ma nii ruttu, kui wõimalik, jälle oma mõisa kätte

saaksin!

Paul. Hää küll! Istuge ja seiske –

Döll. Kuidas ma seda teen?

Paul. Ja seiske vaguse, nagu magaksite teie!

Döll (istudes). Ah so, mina arwasin, et teil jälle mõni koerustükk pääs on!

Paul. Kas te magate?

Döll. Magan! Kas ma pean ka norskama?

Paul. Ei! (On pahemat kätt ukse juurde läinud, sinna kõneldes). St! Tulge!

14. etendus.

Döll. Paul. Adelheid. Emmy. Franziska. Gustav. (Pärast) Puschel. Allendorf. Schimmel.

Adelheid. Helldene taewas, kas seisukord on pahemaks läinud?

Paul. Ei, just selle vastu! Kriisis on käes!

Adelheid. Nii siis tõesti?!

Emmy. }
Franziska } Ometi wiimaks!

Puschel. See on ju väga huwitaw!

Gustav. Otsustaw silmapilk! Minu põlwed wärisewad!

Puschel (Dölli waadeldes). Seesama waimu-
waene lolle nägu, nagu eilagi!
Paul. Palun immast! just niisama nagu eila-
se katse ajal ütles seada, mulle näib, et ta
warsti ärkab.
Döll (enesele). Seda ta ka teeb!
Ollendorf. (tema järel Schimmel, gruppeet
nähes, imestamalt). Ja, mis siis see —?
Kõik. Sst!!
Döll (ringutades ja kõwasti haigutades) Uaa!
Puschel. Jagasi tulewa meelemärkuse esime-
ne awaldus!
Döll (teeb imestanud silmad). Mis te õige ta-
hate? — Ah so! — Näed sa Gustav, mina
olen sulle kohe ütelnud, et see minu juures
ei mõju!
Gustav. Ah, onu, see läks liiga hästi korda!
Puschel. Teie olete peaaegu terwe päewa
teadmata une=elus mööda saatnud!
Döll. Ei, kas ikka tõesti?! — Muidugi, onu-
pojakene, kui teie seda ütlete, siis peab
see küll —
Adelheid (teda tormiliselt kaelustades). Döll!
Mehekene! Sa oled mul nüüd jälle kaes! Ti-

nul ei pea enam ial põhjust olema meie üle kaebada!

Franziska
Emmy } (teda kaelustades). Papa!

Allendorf (rapputab tema mõlemaid käsi). Sina oled siis see?! Ja sind võisin mina pannikss pidada!

Dõll. Allendorf! Sa oled ometi kõige suurem —

Allendorf. Tean juba, mis sa ütelda tahad!

Schimmel (kartlikult Dõllile). Siis on nuiduagi ka teie päralt see ilus — wabandage, see peab nuhugi külge kinni hakanud olema! (Pöörab enmast ümber, kuue selja pääst on tükk lahti kärisenud).

Dõll (valulikult). Ah härrjee!

15. etendus.

Endised. Neugebauer. Therese.

Neugebauer (Theresega kesvelt). Sa ei taha mind uskuda, et ta oma mälu on kaotanud? Pane tähele! (Dõllile). Armas Dõll, sa tead, ma olen sulle kolmsada rubla võlgu. Siin nad on!

Dõll (viivitades). Aga —

Neugebauer (*wõidurõõmsalt Theresele*). Kas näed? Mitte sirmugi enam! (*Dollile*). Wõta ometi! Hehehe! (*Hoiab temale paberirahad nina alla*).

Dõll (*wõtab raha ja pistab taskusse*). Aga Neugebauer, sellega ei oleks ju nii hädä olnud!

Neugebauer (*rohmetusest range*). Mis?! Mina arwasin, et sa oma mõlu oled kaotanud!!

Dõll. Praegu olen ma ta jälle tagasi saanud!

(*Gruppe*).

Eesriie.